

PLAN VAN AANPAK

SOORTENMANAGEMENTPLAN EN GEBIEDSGERICHTE VERGUNNINGSAANVRAAG GEMEENTE COEVORDEN

PROJECTNUMMER: 386.1.26

COLOFON

Dit document is opgesteld door NLadviseurs als plan van aanpak voor de uitvraag van het SMP-traject voor de gemeente Coevorden.

AUTEUR: W. van Zadelhoff

CONTACTPERSOON: D. Meijers

OPDRACHTGEVER: Gemeente Coevorden

CONTACTPERSOON: Laura Kwant

DATUM: Augustus 2026

VERSIE: Definitief ten behoeve van tenderuitvraag

Schelmseweg 93
6816 SJ Arnhem
026-7851440
www.nladviseurs.nl
info@nladviseurs.nl

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding	4
1.1 Aanleiding	5
1.2 Doel SMP	5
1.3 Leeswijzer	6
2. Uitgangspunten Gemeente Coevorden	7
2.1 Visie en ambitie	8
2.2 Reikwijdte SMP	9
3. Soortgericht onderzoek	12
3.1 Inleiding	13
3.2 Stap 1: soortenkeuze en bijbehorende essentiële functies	13
3.3 Stap 2: potentie-inschatting en verkenning	17
3.4 Stap 3: nulmeting	19
3.5 Deelgebiedeninschatting	30
3.6 Gegevensinvoer en registratietooling	31
3.6.1 Resultaatbeschrijving en planning	31
3.7 Ambitiebepaling	31

4. Stakeholderbetrokkenheid	32
4.1 Inleiding	
stakeholderbetrokkenheid	33
5. Analyse en effectenbepaling	34
5.1 Inleiding	35
5.2 Resultaatbeschrijving en planning	37
6. Soortmanagementplan	38
6.1 Onderdelen SMP	39
6.2 Randvoorwaarden	40
6.3 Inhoudsopgave SMP40	
7. Vergunningsaanvraag	42
7.1 Randvoorwaarden	43
7.2 Juridisch kader	43
7.3 Communicatie en vergunningsproces	44
Literatuurlijst	45
Bijlage 1: Vereisten deskundigheid veldonderzoekers	46
Bijlage 2: Registratie veldgegevens	47
Bijlage 3: Deelgebieden vleermuizen	48

Bijlage 4: Methode massawinterverblijven analyse	57
Bijlage 5: Clusters en fietsroutes voor massawinteronderzoek	58
Bijlage 6: Methodiek gebouwselectie gewone grootoorvleermuis	64

HOOFDSTUK 1:

INLEIDING

1. INLEIDING

Dit plan van aanpak (hierna: PVA) beschrijft waarop een soortenmanagementplan (hierna: SMP) ontwikkeld kan worden voor de gemeente Coevorden, gericht op gebouwbewonende, beschermde diersoorten. Het SMP bevat richtlijnen voor het behoud van populaties en beheer ten behoeve van deze soorten, rekening houdend met lokale omstandigheden. Dit PVA vormt de inhoudelijke basis voor de tenderuitvraag voor het SMP-traject van de gemeente Coevorden. De onderzoeksopzet is geactualiseerd naar aanleiding van afstemming met het bevoegd gezag. De wijzigingen hebben met name betrekking op de onderzoeksinspanning voor gewone grootoorvleermuis, meervleermuis en laatvlieger. Inschrijvende partijen dienen deze uitgangspunten te verwerken in hun werkwijze, planning en kostenraming.

1.1 AANLEIDING

Gemeente Coevorden is bezig met het verduurzamen van de woningvoorraad en het aanwezige vastgoed. Bij het isoleren van woningen en gemeentelijk vastgoed moet,

conform de Omgevingswet en de daaraan gerelateerde regelgeving, rekening worden gehouden met beschermde soorten en hun verblijfplaatsen. Daarnaast hecht de gemeente waarde aan de aanwezigheid van natuur en zoekt zij naar mogelijkheden om soorten en populaties te versterken.

Gebiedsgerichte aanpak natuur

Om op grote schaal te kunnen werken conform de Omgevingswet heeft de provincie Drenthe een Gebiedsgerichte aanpak natuur ontwikkeld. Onderdeel van deze aanpak is het opstellen van een Soortenmanagementplan voor de gemeente Coevorden. Hiermee wordt actieve soortbescherming gestimuleerd en geborgd. Het SMP biedt de mogelijkheid om een omgevingsvergunning (flora- en fauna-activiteit) aan te vragen voor een groter gebied in plaats van individuele aanvragen voor losse ruimtelijke ontwikkelingen.

Vanuit de provincie is een richtlijn gedeeld met de minimale te onderzoeken gebieden om het SMP aan te kunnen vragen. Hier wordt in dit PVA rekening mee gehouden.

Gebiedsvergunning

Een gebiedsvergunning biedt aanzienlijke voordelen. Voor werkzaamheden binnen de gemeente Coevorden hoeft niet voor elke renovatie of verbouwing een afzonderlijke vergunning te worden aangevraagd. In plaats daarvan kunnen deze werkzaamheden gebundeld worden goedgekeurd door het bevoegd gezag. Dit verlaagt de administratieve lasten aanzienlijk en vermindert de intensiteit van onderzoek die normaal vereist is voor afzonderlijke vergunningstrajecten.

1.2 DOEL SMP

Voor een SMP wordt gekozen, omdat het een instrument is dat niet alleen een lastenverlichting biedt maar ook een voordeel met zich meebrengt voor beschermde soorten. Het hoofddoel van een SMP is namelijk het actief bevorderen van de instandhouding van beschermde dier- en plantensoorten, terwijl tegelijkertijd wordt gekeken naar synergie tussen biodiversiteitsbehoud en herstel en andere stedelijke ontwikkelingsdoelen.

De verzamelde kennis van het gebied, gecombineerd met de gebiedsgerichte en integrale aanpak van het SMP, kan worden ingezet om verschillende doelen te bereiken, waaronder:

- Het versterken van foerageer- of migratienetwerken voor soorten.
- Het verbinden van geïsoleerde kolonies met nieuw leefgebied en/of andere kolonies.
- Het oplossen van landschappelijke knelpunten t.a.v. soorteisen.
- Het bevorderen van grootschalige natuurinclusieve bouw- en renovatieprojecten.

Vergunning en SMP

Een gebiedsgerichte omgevingsvergunning is toepasbaar in zowel bebouwde gebieden, zoals dorpskernen of steden, als in het landelijk gebied. Dit SMP richt zich specifiek op het stedelijk gebied van de gemeente Coevorden.

Dit PVA voor het SMP Coevorden is gebaseerd op de voorwaarden en eisen van de provincie Drenthe, zoals opgenomen in het document *Natuurvriendelijk isoleren van particuliere woningen onder het pre-SMP-beleidskader* (provincie Drenthe, 2024).

De onderzoeksmethodiek, begrenzing onderzoeksgebied en de reikwijdte in soorten sluiten aan op de gevraagde eisen.

1.3 LEESWIJZER

In dit plan van aanpak zijn de verschillende fasen beschreven die binnen het proces van het maken van het SMP zijn vastgesteld. Hoofdstuk 2 beschrijft de uitgangspunten van de gemeente Coevorden waarmee de visie en ambities worden opgesteld voor natuurbehoud en -herstel in de gebouwde omgeving. Hoofdstuk 3 beschrijft de methodiek van het onderzoek per soort met daarin aandacht voor O-meting, onderbouwing van de soorten en opdeling van de gemeente in onderzoeksclusters.

Daarna is in hoofdstuk 4 kort de noodzaak van de stakeholders besproken. In hoofdstuk 5 zijn de dataverwerking en analyse opgenomen. De laatste hoofdstukken beschrijven de eindfasen van de vergunningsaanvraag en de manier van samenwerking binnen het project.

HOOFDSTUK 2:

UITGANGSPUNTEN GEMEENTE COEVORDEN

2. UITGANGSPUNTEN GEMEENTE COEVORDEN

In dit hoofdstuk beschrijven we onze visie en ambities om een fundament te leggen voor natuurbehoud en -herstel in de bebouwde omgeving van gemeente Coevorden. Onze benadering omvat een breed gedragen visie op natuur en groen, met een focus op duurzaamheid, klimaat, landschapsbehoud en de bescherming van kenmerkende soorten. Deze ambitie vormt de kern van onze gebiedsgerichte aanpak natuur, gericht op actieve soortenbescherming en het verkrijgen van een gebiedsvergunning.

Hoewel de ambitie helder is, staan de exacte keuzes met betrekking tot de soorten, gebieden en de concrete invulling van maatregelen nog open. Deze keuzes zullen in samenspraak met de gemeente en belanghebbenden worden bepaald, op basis van een gedetailleerde analyse en een brede inventarisatie van mogelijke opties.

Deze richting is bestuurlijk verankerd middels de twee pijlers binnen de Omgevingsvisie.

In dit hoofdstuk beschrijven we uitgangspunten voor toekomstige inspanningen op het gebied van natuurbehoud en -herstel in de bebouwde omgeving.

2.1 VISIE EN AMBITIE

De beleidsmatige borging van het SMP is momenteel gebaseerd op de Omgevingsvisie. Deze visie biedt een solide kader voor de integratie van duurzaamheid en natuurbehoud in stedelijke en landelijke ontwikkelingen binnen de gemeente.

Omgevingsvisie ambities:

Duurzaamheid is een breed thema dat diverse onderwerpen raakt waar de gemeente actief mee bezig is. Om focus aan te brengen, zijn in de Omgevingsvisie drie hoofdthema's benoemd:

1. Eigen thuisbasis: alle generaties wonen en leven samen. Met bereikbare voorzieningen, in een groene en duurzame omgeving. De identiteit van dorpen en wijken is zichtbaar en voelbaar.

2. Evenwichtig platteland: in het buitengebied ontwikkelen landbouw, natuur en landschap, toerisme en recreatie, bodem- en waterbeheer en andere functies zich duurzaam en in harmonie met elkaar.

3. Economisch regionaal knooppunt: Coevorden ontwikkelt zich verder als knooppunt in een (internationale) regio. De historische vestingstad is het middelpunt. Er zijn goede verbindingen via weg, water en spoor en er is ruimte voor het bedrijfsleven.

Van deze thema's hebben vooral thema 1 en 2 directe samenhang met natuurbehoud in de bebouwde omgeving. Afhankelijk van de afbakening van het SMP, kan de uitwerking van het SMP een bijdrage leveren aan de ambities van de Omgevingsvisie.

2.2 REIKWIJDTE SMP

2.2.1 GEBIEDSKEUZE

Als plangebied wordt de begrenzing gehanteerd die door de provincie Drenthe voor de Pre-SMP-aanpak is vastgesteld. Industrierterreinen, vakantieparken en buitengebieden zijn niet opgenomen. Over de volledige gemeente staan langs wegen buiten de bebouwde kom woningen. Deze zijn omwille van de verspreiding niet meegenomen in deze aanpak.

2.2.2 SOORTENKEUZE

De gebiedsvergunning wordt voor specifieke soorten aangevraagd. Hierbij is de selectie gebaseerd op het identificeren van cruciale ecologische functies in samenhang met de opgaaf waar de gemeente voor staat. Vanwege het tweeledige doel: isolatieopgaaf en natuurherstel, is er gekozen voor gebouwgebonden soorten die op grotere schaal voorkomen.

Op basis hiervan heeft de provincie Drenthe bepaald welke soorten er moeten

worden onderzocht om een gebiedsvergunning te kunnen aanvragen. Momenteel ligt de keuze bij de volgende soorten:

- Huismus
- Gierzwaluw
- Huiszwaluw
- Gewone dwergvleermuis
- Ruige dwergvleermuis
- Kleine dwergvleermuis
- Gewone grootoorvleermuis
- Brandts vleermuis
- Baardvleermuis
- Meervleermuis
- Watervleermuis
- Laatvlieger
- Tweekleurige vleermuis

In hoofdstuk 3 is per soort de onderzoeksmethodiek toegelicht.

2.2.3 WERKZAAMHEDEN

De gebiedsbrede vergunning zal van toepassing zijn op ruimtelijke ingrepen aan woningen en gebouwen die potentieel van invloed kunnen zijn op beschermde soorten (flora- en fauna-activiteiten). Het betreft werkzaamheden die vaak voorkomen in

projectmatig onderhoud, verduurzaming en planmatig onderhoud.

Deze vergunning biedt een integrale aanpak waarmee ecologische waarden kunnen worden beschermd tijdens de uitvoering van de volgende werkzaamheden:

- **Sloop:** verwijderen van bestaande structuren die rust-/voortplantingsplaatsen voor beschermde soorten kunnen bevatten, zoals spouwmuren, daken of andere gebouwonderdelen.
- **Na-isoleren van spouwmuren:** werken aan de spouwmuren waarbij nesten en rustplaatsen van vogels en rust-/voortplantingsplaatsen van vleermuizen kunnen worden afgesloten.
- **Vervangen van dak(bedekking):** werkzaamheden die kunnen leiden tot verstoring, aantasting of vernietiging van rust-/voortplantingsplaatsen in daken.
- **Vervanging van boeiboorden, goten en/of windveren:** aanpassingen aan onderdelen die vaak dienen als nest-

/rust-/voortplantingsplaats voor soorten zoals vleermuizen en huismussen.

- **Asbestsanering:** het verwijderen van asbesthoudende materialen in daken of gevels die mogelijk rust-/voortplantingsplaatsen van beschermde soorten bevatten.
- **Plaatsing van zonnepanelen:** het installeren van zonnepanelen op daken, waarbij de bestaande ecologische functies van dakstructuren in acht moeten worden genomen.
- **Dakisolatie aan de buitenzijde en/of het plaatsen van dakkapellen:** deze ingrepen kunnen rust-/voortplantingsplaatsen in de dakconstructie aantasten of ontoegankelijk maken.
- **Vervangen van kozijnen en ramen:** Het vervangen van kozijnen of ramen kan leiden tot de aantasting en het verlies van rust-/voortplantingsplaatsen en/of het verstoren van vleermuizen die via de raamlijsten de spouw betreden.

2.2.4 BELANGHEBBENDEN

In het kader van de gebiedsvergunning voor de gemeente Coevorden onderscheiden we vier belangrijke categorieën van belanghebbenden: vastgoedeigenaren, de gemeentelijke organisatie, natuurbeheerders en vrijwilligers. Deze belanghebbenden spelen elk een cruciale rol in de uitvoering van het SMP. De gebiedsvergunning heeft een brede reikwijdte die verder gaat dan alleen gemeentelijk vastgoed. Een aanzienlijk aantal particuliere woningen en de woningportefeuille van lokale woningcorporaties, zoals Domesta, vallen binnen de scope van deze vergunning. Dit betekent dat ook op terreinen van particulieren en woningcorporaties compenserende maatregelen moeten worden getroffen bij het verwijderen van nesten, rustplaatsen en/of voortplantingsplaatsen van beschermde soorten.

Voor Coevorden is samenwerking met woningcorporatie Domesta essentieel om deze maatregelen effectief en functioneel te

implementeren. Hierbij wordt gestreefd naar een integrale aanpak waarbij compenserende voorzieningen, zoals het plaatsen van nestkasten en vleermuiskasten, worden geïntegreerd in renovatie- en onderhoudsprojecten. Deze maatregelen worden afgestemd tijdens geplande werksessies met Domesta, waarin naast ecologische oplossingen ook aandacht wordt besteed aan het betrekken van huurders en eigenaren. Het creëren van draagvlak en bewustwording bij betrokken partijen is hierbij van groot belang.

Door een nauwe samenwerking met alle belanghebbenden, en specifiek met Domesta, kan de gemeente Coevorden de doelen van het SMP realiseren en bijdragen aan zowel natuurbehoud als duurzame ontwikkeling en renovatie binnen de gemeente.

2.2.5 BEVOEGD GEZAG

Voor de gebiedsgerichte omgevingsvergunning is de provincie Drenthe het bevoegd gezag. De onderzoeksopzet, het SMP en de

vergunningsaanvraag worden met de provincie afgestemd.

Hiermee wordt de gemeente een centrale partij in zowel de coördinatie als de naleving van het plan.

2.2.6 ROL GEMEENTE

Als gemeentelijke organisatie is de gemeente Coevorden, naast belanghebbende, ook de regisseur van het proces om tot een SMP te komen. Deze regierol krijgt vorm door de aansturing van een extern bureau dat het proces begeleidt en het benodigde onderzoek uitvoert. De gemeente Coevorden treedt op als initiator in dit proces en werkt actief samen met de verschillende belanghebbenden om tot een gedragen en effectief SMP te komen.

Bij verlening van het SMP wordt de gemeente tevens vergunninghouder. Dit brengt een verantwoordelijkheid met zich mee om niet alleen het SMP te implementeren, maar ook toezicht te houden op de uitvoering en naleving ervan. De gemeente zal een belangrijke rol vervullen bij de monitoring van de resultaten en het beheer van de saldering, om te waarborgen dat de doelstellingen van het SMP worden bereikt en behouden.

HOOFDSTUK 3:

SOORTGERICHT ONDERZOEK

3. SOORTGERICHT ONDERZOEK

Dit hoofdstuk beschrijft allereerst stapsgewijs de aanpak voor het opstellen van de nulmeting ten behoeve van het SMP. Vervolgens wordt per soort(groep) de benodigde onderzoeksinspanning uiteengezet.

3.1 INLEIDING

Het SMP voor de gemeente Coevorden begint met een nulmeting van de beschermde natuurwaarden in de omgeving van het plangebied. Voor de soorten waarvoor het SMP kan worden ingezet, dient de aanpak een betrouwbare inschatting te geven van de omvang van de populaties en de aanwezige essentiële leefgebieden van de relevante beschermde soorten. Deze nulmeting vormt de basis voor het verdere proces.

Aanpak in hoofdlijnen

In dit hoofdstuk is allereerst de methodiek van de nulmeting in hoofdlijnen beschreven. Het doel van dit proces is om de voorkomende beschermde soorten, hun verspreiding en het netwerk van deze

soorten en gebiedsfuncties binnen het plangebied in kaart te brengen.

De nulmeting omvat een potentie-inschatting, een verkenning en soortgericht veldonderzoek. De resultaten dienen als basis om de aanwezigheid en verspreiding van doelsoorten, hun netwerken en de gebiedsfuncties binnen het plangebied voldoende betrouwbaar in beeld te brengen.

- te onderzoeken welke van de doelsoorten aanwezig zijn in het plangebied.
- de combinaties van soorten, functies en het netwerk van te onderzoeken soorten te visualiseren.
- de aanwezigheid van kolonies, nestplaatsen, rustplaatsen, voortplantingsplaatsen en andere functies aan te tonen.
- de rol of het belang van het plangebied binnen het netwerk van de betreffende soorten te bepalen.
- kwetsbare soort-functiecombinaties voldoende betrouwbaar in kaart te

brengen voor de onderbouwing en uitvoering van het SMP.

Vanwege de gebiedsgerichte onderzoeksopzet en de lagere onderzoeksinspanning ten opzichte van regulier onderzoek conform het Vleermuisprotocol 2021, is de nulmeting niet gericht op het uitsluiten van alle rust- en voortplantingsplaatsen op pandniveau. Het onderzoek richt zich op het verkrijgen van een voldoende betrouwbaar gebiedsbeeld voor de onderbouwing en uitvoering van het SMP. Onzekerheden worden binnen de SMP-methodiek geborgd door het aanwijzen van hotspots, het zo nodig snel inzetten van verdiepende onderzoeksrondes en het voorschrijven van visuele controles voorafgaand aan werkzaamheden op locaties waar aanwezigheid niet kan worden uitgesloten.

Stap 1: Soortenkeuze

- Een selectie van doelsoorten op basis van ecologische relevantie en beleidsmatige prioriteiten.

Stap 2: Potentie-inschatting en verkenning

- Een analyse van potentiële leefgebieden, gebruiksfuncties en ecologische waarden binnen het plangebied.

Stap 3: Nulmeting

- Een veldonderzoek gericht op het vaststellen van de aanwezigheid, de omvang en gebiedsfuncties van relevante populaties binnen het plangebied.

3.2 STAP 1: SOORTENKEUZE EN BIJBEHORENDE ESSENTIËLE FUNCTIES

Op basis van de geplande ruimtelijke ontwikkelingen waarvoor de vergunning zal worden aangevraagd (zie §2.2.3), ligt de focus op gebouwbewonende soorten. Gebaseerd op de actuele verspreiding van beschermde soorten in de gemeente Coevorden en de directe omgeving, is in kaart gebracht welke soorten relevant zijn voor de gemeente om te onderzoeken. Deze soorten zijn opgenomen in tabel 1.

Voor iedere soort die binnen de reikwijdte van het SMP valt, moet voldoende worden onderbouwd hoe aanwezigheid, functies en

risico's worden onderzocht en geborgd. De onderzoeksanpak kan daarbij per soort verschillen en kan bestaan uit veldonderzoek, gebouwanalyse, zoldertellingen en aanvullende controles voorafgaand aan werkzaamheden. In het SMP dient te worden vastgelegd dat locaties of zones waar aanwezigheid niet op voorhand kan worden uitgesloten, voorafgaand aan werkzaamheden visueel worden gecontroleerd.

Daarnaast biedt het SMP ook kansen om gericht te werk te gaan of ecologische verbindingen te versterken voor deze soorten. Het uiteindelijke doel van het onderzoek richt zich op het inzichtelijk maken van:

- Essentiële (grote) rust-/voortplantingsplaatsen, zoals kraam- en massawinterverblijven (voor vleermuizen).
- Hotspots, oftewel locaties met hoge dichtheden aan (grote) zomerverblijven of paarterritoria van vleermuizen.

- Kolonies van gebouwgebonden vogels, zoals huismussen, gierzwaluwen en huiszwaluwen, met een focus op clusters van minimaal 10 nestlocaties binnen een straal van 100 meter.

Tabel 1 beschrijft de betreffende soorten en de te onderzoeken gebruiksfuncties per soort.

Tabel 1: te onderzoeken soorten en gebruiksfuncties

SMP gemeente Coevorden

Soort	Bescherming onder de OW	Kraamverblijven	Grote zomerverblijven	Paarterritoria en paarverblijven	Winterverblijven	Massawinterverblijven	Vliegroutes	Foerageergebieden	Nestlocaties
Gewone dwergvleermuis (<i>Pipistrellus pipistrellus</i>)	Habitatrichtlijn (art.11.46, 1e lid, Bal)								
Ruige dwergvleermuis (<i>Pipistrellus nathusi</i>)									
Kleine dwergvleermuis (<i>Pipistrellus pygmaeus</i>)									
Laatvlieger (<i>Eptesicus serotinus</i>)									
Gewone grootoorvleermuis (<i>Plecotus auritus</i>)									
Meervleermuis (<i>Myotis dasycneme</i>)									
Tweekleurige vleermuis (<i>Vespertilio murinus</i>)									
Rosse vleermuis (<i>Nyctalus noctula</i>)									
Baardvleermuis (<i>Myotis mystacinus</i>)									
Brandts vleermuis (<i>Myotis brandtii</i>)									
Watervleermuis (<i>Myotis daubentonii</i>)									
Huismus (<i>Passer domesticus</i>)	Vogelrichtlijn (art. 11.37, 1e lid, Bal)								
Gierzwaluw (<i>Apus apus</i>)									
Huiszwaluw (<i>Delichon urbicum</i>)									

Naast de onderzoeksdoelen worden in het kielzog ook essentiële vliegroutes en essentiële foerageergebieden voor vleermuizen meegenomen. **Essentiële vliegroutes** zijn vaste verbindingswegen die vleermuizen gebruiken tussen verblijfplaatsen en foerageergebieden. Deze lopen vaak langs lijnvormige landschapselementen zoals bomenrijen, watergangen en bebouwing. Deze kunnen worden verstoord door licht en obstakels. **Essentiële foerageergebieden** zijn de belangrijkste plekken waar vleermuizen jagen op insecten, zoals waterpartijen, bosranden en bloemrijke graslanden. Dergelijke habitatonderdelen zijn **noodzakelijk voor het functioneren** van de rust- en voortplantingsplaatsen. Het behoud en de bescherming van deze gebieden is van belang voor een effectieve uitvoering van het SMP.

Dit onderzoek vormt de basis voor het ontwikkelen van maatregelen die enerzijds negatieve effecten van de werkzaamheden beperken en anderzijds bijdragen aan de bescherming en versterking van populaties van gebouwbewonende soorten binnen de

gemeente Coevorden. In de onderstaande paragrafen zijn de soorten beschreven waarnaar onderzoek moet worden gedaan en de reden daarvoor. In hoofdstuk 3.4 zijn de specifieke onderzoekseisen per soort opgenomen in relatie tot de verwachte gebruiksfuncties.

Gewone-, ruige en kleine dwergvleermuis

Voor zowel de gewone-, ruige- als kleine dwergvleermuis bestaan verschillende bewezen effectieve compenserende en mitigerende maatregelen voor de bekende essentiële functies. Het in kaart brengen van essentiële functies voor de gewone- en ruige dwergvleermuis is mogelijk met de onderzoeksinspanning genoemd in de grote gebiedenrichtlijn.

Door de focus te leggen op het behoud van rust-/voortplantingsplaatsen en het treffen van compensatiemaatregelen ten aanzien van functionele onderdelen en kwetsbare functies, zijn beide soorten gebaat bij het toepassen van een gebiedsbrede aanpak.

Hoewel de kleine dwergvleermuis niet afzonderlijk is opgenomen in de Richtlijn Vleermuisonderzoek Grote Gebieden, kan de soort tijdens het onderzoek naar gewone en ruige dwergvleermuis worden

meegenomen. Waarnemingen moeten door middel van geluidsanalyse worden bevestigd.

Laatvlieger

Voor de laatvlieger is het ten dele mogelijk om door middel van de grote gebiedenrichtlijn essentiële functies in kaart te brengen. Dit geldt echter niet voor paarterritoria, paarverblijfplaatsen, winterverblijfplaatsen en massawinterverblijfplaatsen. Tot op heden zijn er geen standaardmethoden die bewezen effectief zijn ter mitigatie van rust-/voortplantingsplaatsen van deze soort. Hierdoor zal binnen het SMP maatwerk voor de laatvlieger noodzakelijk zijn en dienen waarnemingen/ gebruiksfuncties individueel te worden beoordeeld om de compensatieopgave te bepalen.

Voor laatvlieger worden drie analysemomenten uitgevoerd gedurende de onderzoeksperiode. Tijdens deze analyses worden de veldwaarnemingen en geluidsopnamen beoordeeld op activiteit, ruimtelijke concentratie, vliegrichting en verblijfplaatsindicerend gedrag. Indien activiteit van laatvlieger wordt vastgesteld, maar geen kraamverblijfplaats is gelokaliseerd terwijl het

activiteitspatroon daar wel aanleiding toe geeft, kunnen aanvullende verdiepende onderzoeksrondes worden ingezet. Deze rondes kunnen plaatsvinden tussen avondbezoek 1 en 2 en, indien nodig, na ronde 2 tot aan het laatste analysemoment. De verdiepende rondes worden zo spoedig mogelijk na het betreffende analysemoment uitgevoerd, binnen de onderzoeksperioden, tijdsvensters, weersomstandigheden en overige voorwaarden van de geldende protocollen.

Gewone grootoorvleermuis

Binnen de gemeente Coevorden zijn waarnemingen van gewone grootoorvleermuis bekend uit de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF). De soort maakt geen onderdeel uit van de basismodule van de Richtlijn Vleermuisonderzoek Grote Gebieden. Vanwege de lage trefkans, de zachte echolocatie en het gebruik van besloten ruimten wordt voor deze soort geen afzonderlijke aangepaste veldonderzoeksronde uitgevoerd. De aanwezigheid van gewone grootoorvleermuis wordt op gebiedsniveau geïndiceerd aan de hand van beschikbare verspreidingsgegevens, een analyse van geschikte gebouwen, zoldertellingen

conform de richtlijnen van het NEM Meetprogramma Zoldertellingen Vleermuizen en de analyse van geluidsopnamen uit het reguliere vleermuisonderzoek.

De gebouwanalyse wordt voorafgaand aan de zoldertellingen uitgevoerd om te bepalen welke gebouwen voor inspectie in aanmerking komen. De selectiemethodiek en selectiecriteria worden nader uitgewerkt in bijlage 6. Eventuele geluidswaarnemingen van gewone grootoorvleermuis worden bij de tussentijdse analyses betrokken en gebruikt om het gebiedsbeeld en de mogelijke aanwezigheid van kraamverblijfplaatsen nader te duiden.

Op basis van de gebouwanalyse, zoldertellingen, beschikbare gegevens, geluidsanalyses en landschappelijke geschiktheid wordt een inschatting gemaakt van gebieden waar aanwezigheid en mogelijke kraamverblijfplaatsen niet kunnen worden uitgesloten. Deze gebieden worden als hotspots opgenomen in het SMP.

In het SMP wordt vastgelegd dat binnen deze hotspots voorafgaand aan werkzaamheden een visuele controle van

geschikte ruimten en potentiële verblijfplaatsen moet plaatsvinden. De onderzoeksresultaten en omgevingskenmerken worden door een deskundige voor gewone grootoorvleermuis samengebracht tot een gebiedsgerichte duiding van het netwerk.

Meervleermuis

Binnen de gemeente Coevorden zijn 3 waarnemingen van meervleermuis bekend uit de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) van de afgelopen 10 jaar. In gemeente Coevorden is één mannenkolonie (satellietverblijf) aangetroffen. De meervleermuis wordt evenals de gewone grootoorvleermuis niet meegenomen in de reguliere aanpak van het grote gebiedenprotocol van NGB. Het betreft een zeer lastig waar te nemen soort als het gaat om het lokaliseren van de rust-/voortplantingsplaatsen. Op 1 maart 2025 is het vleermuisprotocol geüpdatet met betrekking tot onderzoekseisen ten aanzien van deze soort. Hierbij is een verspreidingskaart van meervleermuis toegevoegd als leidraad voor het bepalen van de onderzoeksinspanningsverplichting. Het onderzoek is grofweg onder te verdelen in onderzoek naar kraamkolonies en

onderzoek naar satellietkolonies (mannenverblijven).

Gemeente Coevorden valt binnen de radius van in de omgeving aanwezige mannenverblijven (satellietkolonies) en migratieroutes. Dit in combinatie met de bevindingen afkomstig uit de NDFF-analyse, maakt onderzoek naar deze soort benodigd.

Voor meervleermuis worden drie analysemomenten uitgevoerd om de aanwezigheid van de soort en mogelijke aanwijzingen voor verblijfplaatsen te beoordelen. Hierbij worden activiteit, vliegrichting, herhaalde waarnemingen en verblijfplaatsenderend gedrag betrokken. Ronde 2, 3 en 4 starten telkens 30 minuten eerder dan de reguliere starttijd. Na ieder analysemoment wordt beoordeeld of er aanwijzingen zijn voor een mogelijke verblijfplaats. Indien hiervan sprake is, worden gerichte verdiepende onderzoeksrondes uitgevoerd. De locatie, onderzoeksduur en inzet van apparatuur worden afgestemd op de aard en locatie van de waarnemingen. Zenderonderzoek maakt geen onderdeel uit van de standaard onderzoeksinspanning binnen deze uitvraag. Indien uit de analyses

blijkt dat aanvullende specialistische onderzoeksmethoden noodzakelijk zijn, wordt de inzet daarvan afzonderlijk afgestemd met de opdrachtgever en het bevoegd gezag.

Overige vleermuissoorten

Met betrekking tot overige gebouwbewonende vleermuizen (baardvleermuis, Brandtsvleermuis, tweekleurige vleermuis, watervleermuis en rosse vleermuis) is het voorkomen binnen de gemeente niet op voorhand uit te sluiten. Voor rosse vleermuis geldt aanvullend dat tijdens het SMP-onderzoek inmiddels een kraamverblijf in een woning is aangetroffen. De huidige onderzoeksinspanning, zoals in dit plan van aanpak beschreven, is voor deze soorten voldoende; er wordt geen aanvullende onderzoeksinspanning voorgeschreven. Waarnemingen van deze soorten worden tijdens het reguliere vleermuisonderzoek meegenomen en waar nodig bevestigd met geluidsanalyse. Om deze reden worden ze vaak niet waargenomen. Dit zou ook een reden kunnen zijn van de afwezigheid van de soorten binnen de bekende NDFF-gegevens.

Tevens wordt watervleermuis binnen de gemeente verwacht. Het betreft hier een soort waarvan onbekend is in welke mate zij gebouwbewonend zijn. De eerder als volledig boombewonende bestempelde soort wordt steeds vaker aangetroffen in kerken en andere gebouwen. Om deze reden is de soort ook meegenomen in dit onderzoek.

Alle hier beschreven soorten zijn zeer lichtschuw. Hiermee wordt rekening gehouden door de betreffende onderzoeksrondes met 30 minuten te verruimen, zoals nader uitgewerkt in paragraaf 3.4.1.

Aanvullend worden extra eisen gesteld aan de tijd waarop het onderzoek naar de paarlocaties wordt uitgevoerd. De bovengenoemde soorten kennen namelijk een piekmoment van baltsgeluiden tussen 22:00 en 01:00.

Om deze soorten mee te nemen in de onderzoeken wordt hiervoor een verzwaring van de onderzoeksrondes van de richtlijn grote gebieden voorgesteld om rekening te houden met het lichtschuwe karakter van deze soorten.

Huismus

Voor huismus wordt de methodiek toegepast zoals beschreven in de Soortinventarisatieprotocollen van NGB. Deze methode volstaat voor een betrouwbare inschatting van de aanwezige populaties en de aanwezigheid van bolwerken van tien broedplaatsen of meer. Voor huismus wordt daarmee aangesloten bij de algemene clustergrens van minimaal tien nestlocaties binnen een straal van 100 meter. Het onderzoeksgebied wordt opgedeeld in afzonderlijke clusters waarin allereerst een verkennend onderzoek plaatsvindt. Hiervoor geldt dezelfde indeling als bij het vleermuisonderzoek.

Voor huismus zijn er voldoende bewezen effectieve mitigatie- en compensatiemaatregelen bekend.

Gierzwaluw

De onderzoeksinspanning voor de gierzwaluw is gebaseerd op het Gebiedenprotocol Gierzwaluw van SOVON Vogelonderzoek Nederland (2023). Het basisonderzoek is gericht op het in kaart brengen van nestlocaties bij bolwerken, op basis van nestindicerend gedrag als aantikken, in- en uitvliegende exemplaren, roepende vogels vanuit gebouwen etc.

Het doel is om de belangrijke bolwerken (10 of meer nestlocaties) van de gierzwaluw in kaart te brengen.

De onderzoeksinspanning voor de gierzwaluw is als volgt:

- 1 juni t/m 15 juni: 1 avondronde - verkennend veldonderzoek
- 1 juni – 15 juli (waarvan 1 in juli): 2 avondbezoeken - verdiepend onderzoek

Ook voor het gierzwaluwonderzoek wordt het onderzoeksgebied opgedeeld in clusters. Hiervoor wordt voor de verkennende ronde dezelfde indeling gehanteerd als voor het vleermuisonderzoek. Na de verkennende ronde worden de onderzoeksgebieden ingedeeld op basis van de locaties waar indicaties zijn voor gierzwaluw nestlocaties. Deze clusters zijn circa 5-10 ha groot. Hierbinnen vindt verdiepend onderzoek plaats, conform het Gebiedenprotocol Gierzwaluw.

Uitvoering van het verkennend onderzoek wordt voorafgaand aan en gedurende één van de avondbezoeken voor vleermuizen uitgevoerd, voor de verdiepende rondes vinden twee aparte avondbezoeken plaats.

Ter ondersteuning worden voor deze soort recente verspreidingsgegevens benut (NDFF en lokale vogelwerkgroepen) en wordt een oproep gedaan aan bewoners om nestlocaties door te geven, bijvoorbeeld via de huis-aan-huisbrief of via een algemene bekendmaking in de huis-aan-huisweekbladen.

Huiszwaluw

Nestlocaties van de huiszwaluw zijn relatief zichtbaar en met weinig aanvullende onderzoeksinspanning mee te nemen met de onderzoeken. Daarnaast zijn er meerdere effectieve mitigatie- en compensatiemaatregelen voor de soort bekend, waardoor ook voor de huiszwaluw gekozen is deze mee te nemen binnen de aanpak van het SMP.

3.3 STAP 2: POTENTIE-INSCHATTING EN VERKENNING

Als onderdeel van de opdracht wordt een potentie-inschatting uitgevoerd voor gewone grootoorvleermuis en massawinterverblijfplaatsen. Voor gewone grootoorvleermuis bestaat deze uit literatuuronderzoek, beschikbare verspreidingsgegevens, een analyse en selectie van geschikte gebouwen, zoldertellingen en de analyse van geluidsopnamen uit het reguliere vleermuisonderzoek. De volledige methodiek voor de gebouwselectie voor zoldertellingen binnen het SMP staat uitgewerkt in bijlage 6.

Doel

De potentie-inschatting voor gewone grootoorvleermuis is gericht op het selecteren van gebouwen voor zoldertellingen en het indiceren van gebieden waar aanwezigheid en mogelijke kraamverblijfplaatsen niet kunnen worden uitgesloten. Met de zolderbezoeken worden aanwezige kraamkolonies en andere verblijfplaatsen in de geselecteerde

gebouwen zo concreet mogelijk vastgesteld. De geluidsanalyses worden gebruikt om gebieden te identificeren waar verhoogde activiteit of verblijfplaatsindicerend gedrag wordt waargenomen, maar de exacte kolonie niet in kaart is gebracht. Deze gebieden worden als hotspots voor gewone grootoorvleermuis opgenomen in het SMP. Binnen deze hotspots moet voorafgaand aan werkzaamheden een visuele controle van geschikte ruimten en potentiële verblijfplaatsen plaatsvinden. Voor massawinterverblijfplaatsen wordt de afzonderlijke methodiek uit bijlagen 4 en 5 gevolgd.

3.3.1 GEWONE GROOTOORVLEERMUIS

Het onderzoek naar gewone grootoorvleermuis bestaat uit een gebouwanalyse, zolderbezoeken en de analyse van geluidsopnamen uit het reguliere vleermuisonderzoek. Met de gebouwanalyse worden gebouwen geselecteerd die voor een zolderbezoek in aanmerking komen. De zolderbezoeken zijn gericht op het vaststellen van aanwezige

kraamkolonies en andere verblijfplaatsen. De geluidsanalyses zijn gericht op het herkennen van verhoogde activiteit en verblijfplaatsindicerend gedrag in gebieden waar de exacte kolonie niet wordt vastgesteld. Deze gebieden worden als hotspots voor gewone grootoorvleermuis opgenomen in het SMP.

De selectie van gebouwen voor zolderbezoeken vindt plaats aan de hand van een GIS-gestuurde gebouwanalyse. Daarbij worden onder meer de gebruiksfunctie, het bouwjaar, het dakprofiel, de omvang van het gebouw en beschikbare gegevens over de bouwkundige en energetische kenmerken betrokken. De selectiecriteria, gegevensbronnen en werkwijze zijn uitgewerkt in bijlage 6. De voorlopige selectie wordt vervolgens door een deskundige beoordeeld voordat de gebouwen voor een zolderbezoek worden vastgesteld.

3.3.2 VERKENNEND MASSAWINTERONDERZOEK

Om een beeld te krijgen van de te onderzoeken massawinterverblijfplaatsen voor gewone dwergvleermuis is een tweeledige gebiedsanalyse toegepast. Deze analyse bestond uit het koppelen van een aantal gegevens van de gebouwen binnen de gemeente. Te weten:

- Energielabels
- Bouwjaar
- Hoogte ten opzichte van omliggende gebouwen
- Gebruiksdoel
- Aantal verblijfsobjecten in het pand

De volledige analysemethodiek is opgenomen in bijlage 4. Ieder gebouw binnen de gemeente is op basis van deze gegevens geanalyseerd. Aanvullend zijn een minimale oppervlakte en minimale hoogte van het pand aan deze gegevens toegevoegd. Hieruit zijn 1.400 gebouwen naar voren gekomen die nader zijn onderzocht. Tijdens een veldbezoek zijn de gebouwen bekeken en opnieuw gewaardeerd. Hierbij zijn boerderijen met

een lage rieten kap, stallen en woonhuizen als ongeschikt beoordeeld vanwege het ontbreken van een grote stenen massa en/of de warmte die in het gebouw wordt gegenereerd. Na deze selectie zijn 176 gebouwen geschikt bevonden als potentieel massawinterverblijf. In bijlage 5 zijn hiervoor acht clusters opgenomen die tijdens de twee onderzoeksrondes naar massawinterverblijfplaatsen worden onderzocht.

3.4 STAP 3: NULMETING

Na het definitief selecteren van soorten en de reikwijdte van het inventarisatiegebied is het tijd voor het veldonderzoek. Aan het veldonderzoek zijn voorwaarden verbonden op basis van soortenstandaarden en protocollen.

Doel

Het doel van het soortgericht veldonderzoek is om een voldoende betrouwbaar gebiedsbeeld te verkrijgen van de aanwezige netwerken, kolonies en belangrijke soort-functiecombinaties van beschermde soorten binnen het plangebied. Hierbij wordt per soort aangesloten bij de beschreven onderzoeks- en analysemethodiek.

Aanpak

De volgende punten zijn in de aanpak verwerkt:

- De onderzoeksmethodiek voldoet aan de eisen van het bevoegd gezag en moet dus toetsbaar zijn.
- De onderzoeksinspanning omvat meerdere locatiebezoeken voor de genoemde soorten en hun meest

kwetsbare functies, met meer dan één bezoek per locatie, soort en functie. Dit zorgt voor een grondige inventarisatie.

- Het onderzoek wordt uitgevoerd door ervaren veldecologen of specifieke soortendeskundigen, met voldoende aantoonbare ervaring (zie o.a. bijlage 1).

Deze aanpak waarborgt een grondige en betrouwbare inventarisatie van beschermde soorten en hun functies binnen het plangebied.

3.4.1 GEBOUWBEWONENDE VLEERMUIZEN

Het onderzoek zal, zoals reeds gesteld, ten dele worden uitgevoerd conform de Richtlijn Vleermuisonderzoek Grote Gebieden van het Netwerk Groene Bureaus en de Zoogdiervereniging (Hoksberg et al, 2024). Deze methodiek is gericht op het in kaart brengen van netwerken van: gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger.

Omdat in dit SMP verschillende andere vleermuissoorten onderzocht worden, is er

aanvullend op dit protocol maatwerk noodzakelijk om van deze soorten de verschillende gebruiksfuncties binnen de gemeente in kaart te brengen.

1. Kraamindicatieonderzoek laatvlieger

Dit onderzoek wordt uitgevoerd om de aanwezigheid en groepsvorming van laatvliegers tijdens de zwermperiode in kaart te brengen. Het doel is om verblijfplaats-indicerend gedrag te identificeren, zoals roepen en zwermen bij potentiële verblijfplaatsen. Deze informatie is essentieel om een eerste inschatting te maken van de potentieel aanwezige kraamkolonies, en geeft een eerste beeld van de populatie laatvliegers en waar zij zich bevinden. Door het onderzoeksgebied grondig en volgens vaste richtlijnen te observeren, wordt een betrouwbaar beeld verkregen van de ecologische waarde en het gebruik van het gebied door laatvliegers.

Zwermen laatvlieger

- **Type bezoek:** avondbezoek
- **Aantal bezoeken:** 2 (10 dagen tussentijd)
- **Periode:** 15 april– 15 mei
- **Starttijd:** zonsondergang
- **Eindtijd:** 3 uur en 30 minuten na zonsondergang.
- **Weeromstandigheden:** minimaal 12 °C (10 °C), minder dan 4 Bft., droog.
- **Interval:** tijdens het onderzoek wordt elke locatie in het onderzoeksgebied (elk pand en landschapselement) minimaal drie keer bezocht, met telkens minstens een half uur tussen de waarnemingen. Het gehele gebied wordt dus drie keer volledig doorkruist.

Wanneer op 1 mei vanwege de klimatologische-eisen uit het protocol nog geen veldbezoeken hebben kunnen plaatsvinden, worden de (weer)parameters opgeschoven. Tot en met 15 mei worden er bij deze omstandigheden dan ook veldbezoeken uitgevoerd bij een temperatuur van 9-10 °C (i.p.v. 12 °C).

Na ieder relevant analysemoment wordt beoordeeld of de activiteit en het waargenomen gedrag aanleiding geven tot verdiepend onderzoek naar een mogelijke kraamverblijfplaats van laatvlieger. Indien dit het geval is, wordt zo spoedig mogelijk een gerichte verdiepende ronde ingepland binnen de voorwaarden van het geldende protocol. Bij het aantreffen van een vermoedelijke kraamverblijfplaats wordt, waar nodig, aansluitend een uitvliegtelling uitgevoerd om de omvang van de groep vast te stellen.

2. Zomer- en kraamperiode

Hierbij worden de aantallen en grootte van de kraamgroepen in beeld gebracht, evenals aanwezige grote zomerverblijfplaatsen. Ook wordt het gebruik van andere (essentiële) habitatonderdelen zoals vliegroutes en foerageergebieden in kaart gebracht. Daarnaast wordt de aanwezigheid van de verschillende soorten vleermuizen in beeld gebracht, evenals de verspreiding. In de zomer- en kraamperiode zullen minimaal 6 bezoeken (per deelgebied)

worden uitgevoerd, zijnde twee avondbezoeken en vier ochtendbezoeken.

Aanvullend vindt er een extra veldbezoek plaats bij het aantreffen van potentiële kraamverblijven, waarbij de aantallen worden geteld. Gewone grootoorvleermuis wordt tijdens de reguliere vleermuisrondes meegenomen in de geluidsanalyses. Voor deze soort worden geen afzonderlijke onderzoeksclusters of veldrondes ingericht. De aanvullende onderzoeksinspanning bestaat uit de gebouwanalyse en gerichte zolderbezoeken.

Zomer- en kraamperiode gewone dwergvleermuis en laatvlieger

- **Type bezoek:** avondbezoek
- **Aantal bezoeken:** 2
- **Periode:** 15 mei – 15 juli (1e bezoek tussen 15 mei en 15 juni, 2e bezoek tussen 16 juni en 15 juli).
- **Starttijd:** zonsondergang.
- **Eindtijd:** 3 uur na zonsondergang, met een aanvullende onderzoeksduur van 30 minuten; de

totale onderzoeksduur bedraagt daarmee 3 uur en 30 minuten.

- **Weeromstandigheden:** minimaal 12 °C, minder dan 4 Bft, droog
- **Periode tussen bezoeken:** minimaal 20 dagen (combinatie met ochtendrondes mogelijk).

Verzwarend onderzoeksinspanning avond

Om invulling te geven aan de onderzoeksinspanning voor baardvleermuis, Brandts vleermuis, tweekleurige vleermuis en watervleermuis worden de avondbezoeken met 30 minuten verruimd. Daarmee wordt rekening gehouden met het lichtschuwe karakter van deze soorten. De totale onderzoeksduur bedraagt 3 uur en 30 minuten vanaf zonsondergang.

Type bezoek: ochtendbezoek

- **Aantal bezoeken:** 4
- **Periode:** 15 mei – 15 juli (1e bezoek tussen 15 mei en 31 mei, 2e en 3e bezoek in juni, 4e bezoek tussen 1 en 15 juli).
- **Starttijd:** ochtendronde 1 start minimaal 2,5 uur vóór zonsopkomst. Ochtendronde 2, 3 en 4 starten elk

30 minuten eerder en beginnen daarmee minimaal 3 uur vóór zonsopkomst.

- **Eindtijd:** zonsopkomst.
- **Weeromstandigheden:** minimaal 10 °C, minder dan 4 Bft, droog. Periode tussen bezoeken: minimaal 12 dagen (combinatie met avondrondes mogelijk).

Aanvullend vinden er tellingen van uitvliegers plaats bij het aantreffen van (vermoedelijke) kraamkolonies. Deze locaties worden binnen 24 uur na het aantreffen geteld. Alleen wanneer dit door omstandigheden, zoals ongeschikte weersomstandigheden, niet mogelijk is, kan hiervan gemotiveerd worden afgeweken. In alle overige gevallen wordt het beleid gevolgd dat uitvliegtellingen binnen 24 uur plaatsvinden. De uitvliegtelling kan worden uitgevoerd door een junior, medior of senior onderzoeker, onder verantwoordelijkheid van de senior onderzoeker.

Verzwarend onderzoeksinspanning ochtend

Voor meervleermuis en de overige lichtschuwe soorten worden ochtendronde

2, 3 en 4 met één gezamenlijke periode van 30 minuten verruimd. Deze verruiming wordt niet per soort opgeteld. Daarmee wordt zowel invulling gegeven aan de aangepaste onderzoeksinspanning voor meervleermuis als rekening gehouden met het lichtschuwe karakter van de overige soorten. De totale onderzoeksduur bedraagt voor deze rondes 3 uur voorafgaand aan zonsopkomst.

Gewone grootoorvleermuis

Voor gewone grootoorvleermuis worden geen afzonderlijke avond- of ochtendrondes uitgevoerd. De soort wordt meegenomen in de geluidsanalyses van het reguliere vleermuisonderzoek. Daarnaast worden op basis van de gebouwanalyse gerichte zolderbezoeken uitgevoerd. Met de zolderbezoeken worden aanwezige kraamkolonies en andere verblijfplaatsen zo concreet mogelijk vastgesteld. Gebieden waar uit de geluidsanalyses verhoogde activiteit of verblijfplaatsindicering gedrag blijkt, maar waar geen exacte kolonie is vastgesteld, worden als hotspots opgenomen in het SMP. Binnen deze

hotspots vindt voorafgaand aan werkzaamheden een visuele controle plaats van gebouwen, ruimten en potentiële verblijfplaatsen die op basis van een voorbeoordeling geschikt kunnen zijn.

3. Zomeractiviteit meervleermuis

Het onderzoek naar meervleermuis richt zich tijdens het reguliere vleermuisonderzoek op activiteit langs grotere wateren, mogelijke vliegroutes richting de bebouwde kom en aanwijzingen voor verblijfplaatsen.

Voor meervleermuis worden drie analysemomenten uitgevoerd. Ronde 2, 3 en 4 starten hiervoor telkens 30 minuten eerder dan de reguliere starttijd. Na ieder analysemoment worden de veldwaarnemingen en geluidsopnamen beoordeeld op activiteit, vliegrichting, herhaalde waarnemingen en verblijfplaatsindicerend gedrag. Indien uit de geluidsanalyse en veldwaarnemingen blijkt dat op basis van de aard, intensiteit of ruimtelijke concentratie van de activiteit een verblijfplaats van meervleermuis of laatvlieger wordt

vermoed, kunnen aanvullende verdiepende onderzoeksrondes worden ingezet. Deze rondes moeten zo spoedig mogelijk na het betreffende analysemoment plaatsvinden en worden uitgevoerd binnen de onderzoeksperioden, tijdsvensters, weersomstandigheden en overige voorwaarden van de geldende soortspecifieke protocollen. De onderzoeksopzet wordt afgestemd op de locatie, het waargenomen gedrag en de vermoedelijke functie.

4. Najaaronderzoek vleermuizen

Het onderzoek in het najaar is gericht op het in kaart brengen van paarterritoria en paarverblijfplaatsen. Daarnaast wordt de aanwezigheid van de verschillende soorten vleermuizen in beeld gebracht, evenals de verspreiding van deze soorten. In het najaar worden minimaal twee bezoeken per deelgebied uitgevoerd. Aanvullend vindt er bij bebouwing, welke (potentieel) geschikt is voor massawinter-verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis, onderzoek naar middernachtzwermen plaats. Hierbij vinden per deelgebied twee bezoeken plaats. Op

basis van GIS-software zijn, voor massawinterverblijven geschikte bebouwing, aangemerkt en in het veld gecontroleerd op geschiktheid. Binnen elk deelgebied wordt ieder potentieel geschikt gebouw minimaal 4 keer bezocht, met minstens 15 minuten tussenpoos.

Massawinterverblijfplaatsen gewone dwergvleermuis

- **Type bezoek:** avondbezoek
- **Aantal bezoeken:** 2
- **Periode:** augustus
- **Starttijd:** vanaf 2 uur na zonsondergang.
- **Eindtijd:** uiterlijk tot 2 uur voor zonsopkomst.
- **Weersomstandigheden:** minimaal 10 °C, minder dan 4 Bft, droog.
- **Periode tussen bezoeken:** minimaal 10 dagen.

Balts- en paarterritoria gewone dwergvleermuis

- **Type bezoek:** avondbezoek
- **Aantal bezoeken:** 1
- **Periode:** september

- **Starttijd:** vanaf 3 uur na zonsondergang
- **Eindtijd:** uiterlijk tot 2 uur voor zonsopkomst
- **Duur:** minimaal 2,5 uur
- **Weersomstandigheden:** Minimaal 10 °C minder dan 4 Bft, droog.
- **Periode tussen bezoeken:** minimaal 10 dagen.

Tijdens dit onderzoek worden de paarterritoria van de te onderzoeken soorten in kaart gebracht. Vanwege het bezoekmoment dat zich rond middernacht plaatsvindt wordt ook de nodige onderzoeksinspanning verricht voor soorten als Brandts-, baard- en watervleermuis. Deze soorten kennen een sterk piekmoment tussen 22:00 en 01:00.

Deskundigheid onderzoekers

Voor het uitvoeren van onderzoek op grotere schaal is aantoonbare ervaring en kennis op het gebied van vleermuizen vereist. In bijlage 1 zijn de minimale vereisten aan kennis en ervaring opgenomen die tijdens het onderzoek

worden gehanteerd. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen junior, medior en senior onderzoekers. Per niveau is globaal beschreven welke taken en verantwoordelijkheden daarbij horen. De onderzoeken worden uitgevoerd door senior onderzoekers of door medior onderzoekers onder begeleiding van een senior onderzoeker. De uitvliegtellingen van kraamkolonies kunnen worden uitgevoerd door een junior, medior of senior onderzoeker.

Apparatuur

- Batdetectoren (heterodyne en met de mogelijkheid om automatisch op te nemen)
- Warmtebeeldcamera's bij onderzoek naar zwermactiviteit, kraamkolonies, massawinterverblijfplaatsen, paarterritoria en bij gerichte zolderbezoeken, visuele controles of verdiepende onderzoeksrondes wanneer de situatie daarom vraagt.
- Extra inzet van batloggers wanneer de situatie daar om vraagt.

Aanvullend worden softwareprogramma's voor geluidsanalyse gebruikt, afhankelijk van het type batdetector. Het veldonderzoek wordt in beginsel per fiets uitgevoerd.

Deelgebieden

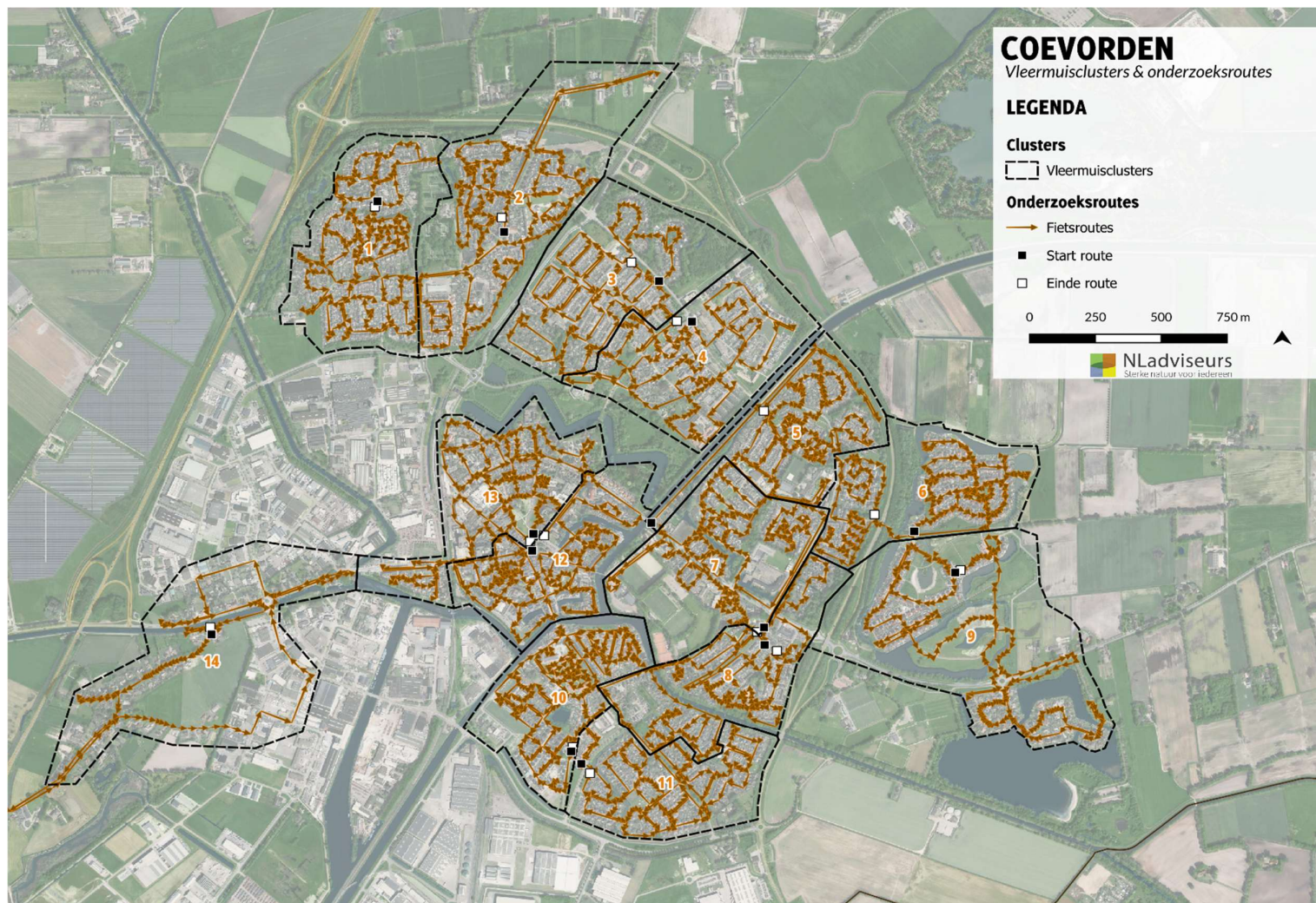
Het plangebied wordt opgedeeld in onderzoeksclusters van maximaal 40 hectare, conform de Richtlijn Vleermuisonderzoek Grote Gebieden. De exacte omvang en begrenzing worden afgestemd op de bebouwingsdichtheid, landschappelijke structuur, onderzoeksmethode, bereikbaarheid en de tijd die nodig is om het cluster tijdens één onderzoeksrondte verantwoord te onderzoeken. Bij het uitvoeren van het veldwerk doorlopen onderzoekers meerdere keren het transect binnen elk cluster, waarbij de aandacht uitgaat naar de aanwezigheid van beschermde soorten en hun activiteiten.

Afhankelijk van het type onderzoek en de te verwachten soorten, zal de grootte van het cluster variëren. De soortspecifieke

protocollen, zoals die voor vogels en vleermuizen, dienen als richtlijn voor de bepaling van de benodigde inspanning en de periode van het onderzoek. Het hoofddoel is om de meest kwetsbare functies binnen elk cluster te identificeren, zoals kraam-, zomer-, paar- en winterverblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden voor vleermuizen, evenals nestplaatsen voor vogels zoals huismussen en gierzwaluwen.

In de rapportage van het soortgericht onderzoek worden diverse elementen opgenomen die essentieel zijn voor een grondige analyse van het gebied en de verwachte beschermde soorten.

Figuur 1 geeft een beeld van de vleermuisclusters die zijn ingetekend voor de stad Coevorden.

Figuur 1: clusterverdeling en voorbeeldroutes vleermuis

3.4.2 GIERZWALUW

Het onderzoek naar gierzwaluwen is gebaseerd op het gebiedenprotocol gierzwaluw (Schoppers et al, 2023) en is gericht op de inventarisatie van kolonies. Per deelgebied wordt tijdens het eerste bezoek (verkenkend onderzoek) op de fiets gezocht naar kolonielocaties.

Tijdens het verkennende onderzoek wordt aangesloten bij de clusterindeling van het vleermuisonderzoek. Deze onderzoeksclusters zijn maximaal 40 hectare groot. De rondes worden, waar mogelijk, gecombineerd met het eerste avondbezoek voor vleermuizen.

Op basis van het verkennende onderzoek wordt tijdens het tweede en derde bezoek (verdiepend onderzoek) gericht gezocht naar en geregistreerd waar nestlocaties binnen de kolonies aanwezig zijn. Tijdens de derde en laatste ronde wordt op een ander punt gestart dan tijdens de tweede ronde. Daarbij wordt tevens gericht gezocht naar nog niet eerder vastgestelde nestlocaties.

Deelgebieden

Tijdens het verkennende onderzoek wordt aangesloten bij de clusterindeling van het vleermuisonderzoek. Voor het verdiepende gierzwaluwonderzoek worden op basis van de resultaten kleinere, gerichte onderzoeksgebieden afgebakend.

Voor het tweede en derde bezoek (verdiepend onderzoek) wordt op basis van de resultaten van het verkennende onderzoek een nieuwe begrenzing vastgesteld. Afhankelijk van de complexiteit en de verwachte dichtheid aan gierzwaluwen betreft dit een aaneengesloten onderzoeksgebied van 5 tot 10 hectare.

Aangezien voor deze clusterverdeling het eerste onderzoek moet plaatsvinden, is hier geen voorbeeld van opgenomen in dit plan van aanpak.

Verkenkend onderzoek

- **Aantal bezoeken:** 1 (mits mogelijk gecombineerd met de eerste avondronde voor vleermuizen)

- **Periode:** 15 mei – 15 juni (meest geschikte periode is 1 juni t/m 15 juni).
- **Starttijd:** anderhalf uur vóór zonsondergang.
- **Eindtijd:** half uur na zonsondergang.
- **Weersomstandigheden:** temperatuur bovengemiddeld (gelijk aan of hoger dan het 40% percentiel) maximaal 3 Bft, droog.

Verdiepend onderzoek

- **Aantal bezoeken:** 2
- **Periode:** 1 juni – 15 juli (meest geschikte periode is 1 juni t/m 15 juni).
- **Starttijd:** anderhalf uur vóór zonsondergang.
- **Eindtijd:** half uur na zonsondergang.
- **Weersomstandigheden:** temperatuur bovengemiddeld (gelijk aan of hoger dan het 40% percentiel, zie pag.25 van het Gebiedenprotocol gierzwaluw 'Kader: weercriteria voor veldonderzoek') maximaal 3 Bft, droog.

Apparatuur

Verrekijker. De verkennende ronde wordt uitgevoerd op de fiets, de verdiepende rondes kunnen zowel op de fiets als te voet worden uitgevoerd.

3.4.3 HUISMUS

Voor de inventarisatie van huismussen wordt als basis het kennisdocument gebruikt (BIJ12, 2023). Tijdens het onderzoek worden nestindicatieve waarnemingen genoteerd, zoals: zingende mannetjes, dieren slepend met nestmateriaal, nestbouw, bezoek van ouderdieren aan het nest, bedelende jongen et cetera. Onderdelen van de functionele leefomgeving, zoals slaapplekken of kwetterlocaties worden aanvullend genoteerd indien deze worden aangetroffen. De functionele leefomgeving zal echter grotendeels achteraf worden bepaald, op basis van de resultaten van het onderzoek en de aanwezigheid van openbaar groen.

Deelgebieden

Per bezoek worden twee onderzoeksclusters per fiets onderzocht. In figuur 2 is een voorbeeld opgenomen van de clusterverdeling voor huismus in de stad Coevorden. Bij de planning en uitvoering wordt rekening gehouden met het feit dat de activiteit van huismussen vaak het hoogst is tijdens de eerste helft van het onderzoek.

Onderzoek

- **Type bezoek:** ochtendbezoek
- **Aantal bezoeken:** 2
- **Periode:** 1 april t/m 15 mei
- **Starttijd:** vanaf 1 uur na zonsopkomst
- **Eindtijd:** uiterlijk 12:00
- **Weersomstandigheden:** geen kou, maximaal 4 Bft en het moet droog zijn.
- **Periode tussen bezoeken:** minimaal 10 dagen

Apparatuur

Verrekijker en fiets.

3.4.4 HUISZWALUW

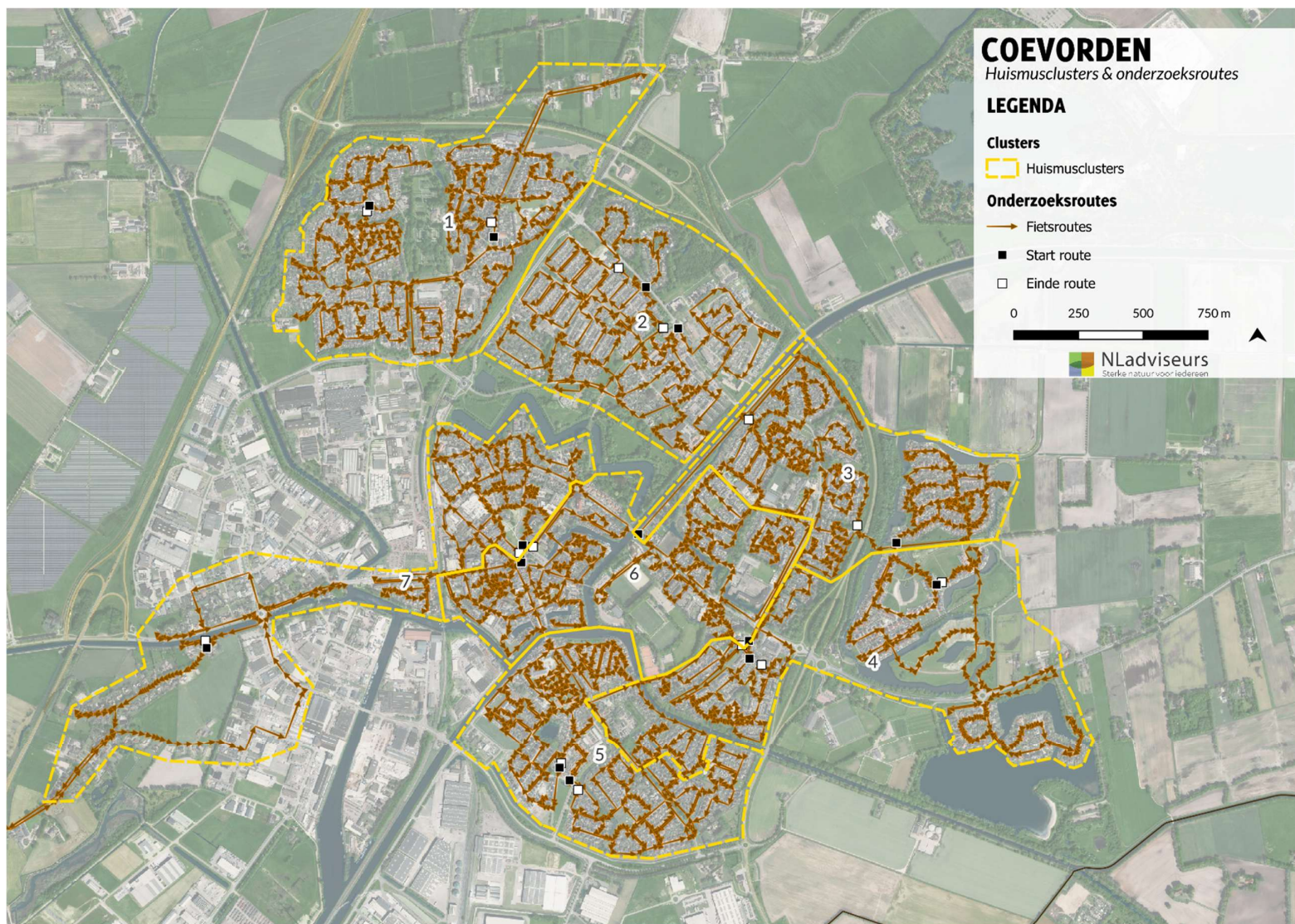
De huiszwaluw broedt van medio mei tot en met begin augustus. Omdat de soort en de nesten over het algemeen goed zichtbaar zijn, wordt de huiszwaluw meegenomen in de SMP-aanvraag. Tijdens vroege huismusrondes worden reeds zichtbare nestlocaties genoteerd. Vanaf mei worden tijdens alle daarvoor geschikte onderzoeksrondes voor huismus en gierzwaluw systematisch de aanwezige nestlocaties en het nestindicerende gedrag van huiszwaluw geregistreerd.

Deelgebieden

Gelijk aan de deelgebieden van het huismusonderzoek.

Onderzoek

Zichtbare nestlocaties worden tijdens de vroege huismusrondes genoteerd. Vanaf mei worden nestlocaties en nestindicerend gedrag systematisch geregistreerd tijdens geschikte onderzoeksrondes voor huismus en gierzwaluw.

Figuur 2: clusterverdeling Huismusonderzoek Coevorden

3.5 DEELGEBIEDENINSCHATTING

Om het ecologisch onderzoek gericht en efficiënt uit te voeren, zijn de verschillende deelgebieden onderverdeeld in clusters. Deze clusters zijn gebaseerd op de spreiding en dichtheid van woningen langs de fietsroute en sluiten aan op de eerder benoemde categorieën: grote kerngebieden, middelgrote kerngebieden en kleinere kernen met verspreide bebouwing.

De definitieve verdeling van de onderzoeksclusters per deelgebied wordt door de inschrijver uitgewerkt in de

voorgestelde onderzoeksplanning. Daarbij wordt per deelgebied inzichtelijk gemaakt hoeveel clusters worden onderzocht, welke soorten en functies centraal staan en in welk veldseizoen de werkzaamheden worden uitgevoerd.

Deze indeling maakt het mogelijk om de onderzoeksinspanning zorgvuldig af te stemmen op de specifieke ecologische kenmerken en de verwachte aanwezigheid van beschermde soorten per gebied. Hierdoor ontstaat een overzichtelijke aanpak die zowel efficiënt als doelgericht is.

Aantal deelgebieden										
Deelgebied	Geesburg	Dalen	Coevorde	Aalden	Sleen	Schoonoord	Gees	Oosterhe	Dalerpee	Totaal
Clusterverdeling										
Vleermuizen en gierzwaluw	1	5	14	3	3	3	1	3	1	34
Huismus	1	3	7	1	2	2	1	2	1	20
Massawinteronderzoek	0	1	2	0	0	1	1	1	0	5
Deelgebied	Erm	Meppen	Dalerveer	Zweeloo	Noord-Sleen	Steenwijks	Wezup			Totaal
Vleermuizen en gierzwaluw	1	1	1	1	2	1	1			8
Huismus	1	1	1	1	1	1	1			7
Massawinteronderzoek	0	0	0	0	0	0	0			0

Tabel 4: Een overzicht van de verschillende clusters per deelgebied in de bekende steden en dorpen.

3.6 GEGEVENSINVOER EN REGISTRATIE TOOLING

In bijlage 2 is een korte opzet opgenomen van de gegevens welke verzameld worden per veldbezoek. De uiteindelijke resultaten worden opgenomen als kaart in een GIS-bestand. Daarnaast worden de bezoekgegevens zowel als GIS-bestand als in een overzichtstabel opgeleverd.

3.6.1 RESULTAATBESCHRIJVING EN PLANNING

Resultaat: Rapportage onderzoeksresultaten.

Periode: het veldonderzoek start in het voorjaar van 2027. De inschrijver mag de uitvoering van het veldonderzoek verdelen over meerdere veldseizoenen, met een maximale totale onderzoeksduur van drie jaar.

De inschrijver dient hiervoor een logische en ecologisch verantwoorde aanpak aan te leveren. Daarin wordt gemotiveerd beschreven hoe de onderzoeksgebieden over de verschillende veldseizoenen worden verdeeld, welke onderzoeken per

jaar worden uitgevoerd en hoe wordt geborgd dat per deelgebied een volledig en samenhangend onderzoeksbeeld ontstaat. De fasering moet aansluiten op de geldende onderzoeksperioden en protocollen en mag niet leiden tot ecologisch onlogische combinaties of onvolledige onderzoeksresultaten.

3.7 AMBITIEBEPALING

Voor de instandhouding en versterking van soorten en populaties is een gemeente-brede benadering van belang: welke natuur- en herstelprojecten zijn er in de gemeente, welke ontwikkelingen zijn er die invloed hebben op toekomstige leefgebieden? Binnen de ambitiebepaling worden huidige en gewenste groenblauwe structuren en landschapselementen in beeld gebracht. Door het onderzoeksgebied te benaderen vanuit toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen en natuurherstelprojecten ontstaat inzicht in de mogelijke veranderingen van de huidige habitats. Verder kan er gebruik worden gemaakt van een ruimtelijke structuurvisie, groenbeleidsplan, stedenbouwkundigplan

en bijvoorbeeld beheerplannen. Een ecologisch deskundige krijgt op die manier een indruk op wat voor een manier ruimtelijke ontwikkelingen kunnen leiden tot verandering van de ecologische omstandigheden. Op basis van de geanalyseerde habitats wordt de ecologische draagkracht van het gebied berekend.

In hoofdstuk 2 is het belang om vanuit een goede basis m.b.t. visie en ambitie aan de slag te gaan met het SMP en zoveel mogelijk aansluitingen te zoeken.

HOOFDSTUK 4:

STAKEHOLDERBETROKKENHEID

FASE C

4. STAKEHOLDERBETROKKENHEID

Dit hoofdstuk heeft betrekking op de wijze waarop belanghebbenden en stakeholders betrokken worden binnen het SMP-traject.

4.1 INLEIDING STAKEHOLDERBETROKKENHEID

De invulling van deze fase zal onder andere bestaan uit:

4.1.1 IDENTIFICEREN EN BETREKKEN VAN BELANGHEBBENDEN

- Identificeren van relevante stakeholders: woningcorporaties, stichtingen, lokale natuurorganisaties en anderen.
- Classificeren van stakeholders op basis van invloed en interesse in soortenbehoud.
- Ontwikkelen van een communicatieplan afgestemd op de belangen van elke groep.
- Actieve betrokkenheid van stakeholders door uitnodigingen en het delen van relevante informatie.

4.1.2 ORGANISATIE VAN OVERLEG MOMENTEN

- Regelmatige bijeenkomsten en workshops voor kennisuitwisseling en strategiebepaling.
- Informatie-uitwisseling over soorten, bedreigingen, en best practices in soortenbeheer.
- Discussies over het afstemmen van belangen met het doel van soortenbehoud.
- Creëren van draagvlak en samenwerkingsverbanden ter ondersteuning van het SMP.

Deze fase wordt na opdrachtverlening verder uitgewerkt en loopt parallel aan de voorbereiding en uitvoering van de nulmeting. De inschrijver beschrijft in de planning op welke momenten de relevante stakeholders worden betrokken en hoe dit aansluit op de meerjarige fasering van het onderzoek.

5. ANALYSE EN EFFECTENBEPALING

Dit hoofdstuk beschrijft de wijze waarop de te verwachten effecten van ruimtelijke ontwikkelingen bepaald worden.

5.1 INLEIDING

Het bepalen van het effect van de voorgenomen activiteiten en ingrepen op de lokale, regionale en landelijke populatie van beschermde soorten is een cruciale stap in het SMP. Hierbij wordt gekeken naar het belang van het gebied voor specifieke soort-functiecombinaties, zoals kraamverblijfplaatsen of overwinteringslocaties voor vleermuizen, en op welke wijze de voorgenomen ingrepen het netwerk van deze soorten kunnen beïnvloeden.

Om het effect te bepalen, worden de volgende stappen genomen:

D1.: IN KAART BRENGEN VAN SOORT-FUNCTIE COMBINATIES EN NETWERK

Het SMP identificeert welke functies het gebied biedt aan beschermde soorten en hoe deze functies met elkaar verbonden

zijn. Dit omvat ook de potentie en kwetsbaarheid van deze functies.

D2. ANALYSEREN VAN POTENTIËLE EFFECTEN

De geplande activiteiten en ingrepen worden geanalyseerd op hun mogelijke impact op de aanwezige populaties en soort-functie combinaties. Het effect is afhankelijk van de aard en de locatie van de ingreep (bijvoorbeeld spouw of dakconstructie), de functie voor de betreffende soort, zoals een nestlocatie of overwinteringsplek en de ecologie van de soort. Door de aard en locatie van de geplande ingreep te koppelen aan de (voorkeurs)locatie van de aangetroffen en te verwachten soorten en hun functie, wordt inzichtelijk wat de (mogelijke) negatieve effecten zijn.

Mogelijke effecten betreffen de kans op het verstoren, verwonden of doden van individuen en de kans op het beschadigen of vernietigen van verblijfplaatsen en nestlocaties. Bij de effectbeoordeling wordt ook aandacht besteed aan mogelijke

effecten op het functionele leefgebied van beschermde soorten, zoals het doorsnijden van belangrijke corridors, het verstoren van essentiële vliegroutes of het aantasten van schuil- en slaapplaatsen van huismussen.

Per aangetroffen soort wordt in een tabel weergegeven welke ingrepen een mogelijk negatief effect hebben en voor welke functies. Relevante verbodsbepalingen uit de Omgevingswet worden hierbij benoemd.

D3. BEOORDELEN VAN ROBUUSTHEID EN ALTERNATIEVEN

Het SMP onderzoekt hoe robuust het netwerk van soort-functie combinaties is in het licht van ruimtelijke ingrepen en activiteiten. Het beoordeelt ook of er alternatieven zijn die minder impact hebben op de beschermde soorten. Indien de aanwezigheid van verblijfplaatsen van beschermde soorten niet kan worden uitgesloten (geschikte woning) en negatieve effecten niet voorkomen kunnen worden, wordt uitgegaan van de aanwezigheid (worst-case scenario) en moet er gecompenseerd worden. Indien negatieve

effecten voorkomen kunnen worden of gemitigeerd kunnen worden, wordt dit per soort aangegeven en uitgewerkt in het SMP.

In veel gevallen zijn (permanente) negatieve effecten echter niet te voorkomen en moet er gecompenseerd worden. Dit gebeurt door alternatieven aan te bieden. Deze effectbepaling helpt bij het begrijpen van de potentiële gevolgen van de voorgenomen activiteiten en stelt maatregelen voor om de staat van instandhouding van de beschermde soorten te waarborgen. Om de duurzame instandhouding van de aangetroffen populaties, op basis van het verspreidingsonderzoek (de nulmeting), te garanderen, worden geschikte voorzieningen voorgesteld die bij alle te verduurzamen woningen toegepast kunnen worden.

In het SMP wordt een stappenplan verwerkt waarin voor de geplande ingreep eerst de te verwachten soorten en de functies (type verblijf/onderdeel leefgebied) bepaald worden, en vervolgens het mogelijk negatief effect. Hierbij wordt rekening

gehouden met minder schadelijke alternatieven of een alternatieve planning.

Indien negatieve effecten niet te voorkomen zijn, wordt in het stappenplan aangegeven welke vervolgstappen noodzakelijk zijn, zoals de te realiseren alternatieven. Middels monitoring wordt het effect van de ingrepen, als ook van de aangeboden alternatieven gevolgd, en kan waar nodig bijgestuurd worden.

1. Resultaat van de effectbepaling en lokale staat van instandhouding:

knelpuntenanalyse: het onderzoek leidt tot inzicht in knelpunten binnen het Soortenmanagementplangebied. Dit omvat gebieden en situaties die bijzonder kwetsbaar zijn voor verstoringen en veranderingen, evenals de identificatie van beschermde soorten en hun functies in deze gebieden.

2. Cumulatieve effecten: het onderzoek leidt tot inzicht in de cumulatieve effecten van verschillende activiteiten en ingrepen. Hierdoor begrijpen we beter hoe de

gecombineerde impact van deze factoren het gebied beïnvloedt, inclusief beschermde soorten, functies en soort-functie combinaties.

3. Overzicht van kwetsbare gebieden en soort-functie combinaties:

het resultaat is een overzicht van de gebieden binnen en rond het Soortenmanagementplangebied die als bijzonder kwetsbaar zijn geïdentificeerd. Dit omvat gedetailleerde informatie over de aanwezige beschermde soorten en hun leefgebieden.

4. Effecten van voorgenomen activiteiten:

het onderzoek heeft de effecten van de geplande activiteiten en ingrepen grondig geanalyseerd, met aandacht voor de intensiteit van deze effecten op beschermde soorten, hun functies en de combinaties daarvan.

Deze resultaten vormen een essentiële basis voor de verdere ontwikkeling van het SMP, waardoor gerichte maatregelen kunnen worden genomen om de kwetsbare gebieden te beschermen en de effecten van

menselijke activiteiten op de natuur te minimaliseren. De strategie van het SMP is enerzijds om de belangrijkste functies te beschermen en indien noodzakelijk te mitigeren/ compenseren, en anderzijds extra verblijfplaatsen te creëren, om de duurzame instandhouding van populaties te garanderen. Dit heeft de meeste kans van slagen in de nabijheid van de bekende verblijfplaatsen. Daarom is een goede nulmeting en analyse van groot belang.

5.2 RESULTAATBESCHRIJVING EN PLANNING

De nulmeting geeft een goed beeld van de omvang van de lokale populaties en waar de belangrijkste functies zich bevinden binnen de verschillende woonkernen en -wijken.

Op basis van de nulmeting en de effectenanalyse wordt inzichtelijk welke ingrepen een mogelijk negatief effect hebben op de aanwezige beschermde soorten en hoe deze effecten te beperken of te voorkomen zijn.

De onderzoeksresultaten worden per onderzoeksjaar verwerkt en geanalyseerd

na afronding van de laatste veldronden van dat jaar. Na afronding van het volledige, eventueel meerjarige veldonderzoek wordt voor de gehele gemeente een samenhangende eindanalyse opgesteld van de aanwezige populaties, de belangrijkste en meest kwetsbare functies en de mogelijke effecten van de geplande ingrepen. Deze eindanalyse vormt de basis voor de strategie voor het diervriendelijk verduurzamen van woningen, zoals die in het SMP per soort of soortgroep wordt uitgewerkt.

HOOFDSTUK 6:

SOORTENMANAGEMENTPLAN

FASE E

6. SOORTENMANAGEMENTPLAN

Dit hoofdstuk beschrijft de aanpak en vereisten voor de aanvraag van de Gebiedsvergunning. Hiertoe behoren de langetermijnvisie en ambitie, het compensatieplan, het monitoringsplan en het managementplan-/administratieplan.

6.1 ONDERDELEN SMP

Het Soortenmanagementplan vormt de basis voor de aanvraag Gebiedsvergunning en is de leidraad voor het werken aan bescherming van de onderzochte soorten.

In het SMP worden de volgende onderdelen verwerkt:

- Ambitie en langetermijnvisie
- Mitigatie- en compensatieplan
- Monitoringsplan
- Management- en administratieplan

E1. AMBITIE EN LANGETERMIJNVISIE

In het hoofdstuk "Ambitie en langetermijnvisie" van het SMP wordt beschreven hoe op lange termijn wordt omgegaan met de aanwezige soorten en functies in relatie tot de geplande

activiteiten en ontwikkelingen in het plangebied. Dit omvat ook de strategieën om leefgebieden en populaties van de aanwezige soorten te versterken en te verbeteren, ongeacht de impact van verschillende ontwikkelingen en activiteiten. Met andere woorden, wat zijn de langetermijndoelstellingen van de initiatiefnemers met betrekking tot het SMP?

Hierin is aandacht voor doelen per soort(groep), verbeteren van natuurwaarden en biodiversiteit en natuurinclusief bouwen en inrichten. Denk hierbij ook aan een ambitie in aantallen per soort per wijk.

E2. MITIGATIE- EN COMPENSATIEPLAN

Het SMP richt zich op het behouden en versterken van netwerken, soort-functie combinaties en de impact op populaties. Om te voldoen aan de wettelijke bescherming van alle individuele rust-/voortplantingsplaatsen van beschermde soorten, is het cruciaal om maatregelen te treffen die deze locaties compenseren en

het leefgebied aantoonbaar verbeteren, wat leidt tot een ecologische 'plus'. Dit betekent dat er gewerkt moet worden aan het versterken van het netwerk van verblijfplaatsen, leefgebied, voedselbronnen en verbindingen binnen het soortenmanagementplangebied, zowel kwalitatief als kwantitatief.

Bij de mitigatie en compensatie is het essentieel om variatie aan te brengen in aspecten zoals het type alternatieve verblijfplaatsen, oriëntatie en spreiding. Ook is het van belang de functionele leefomgeving, die cruciaal is voor de kwaliteit en functionaliteit van soort-functie combinaties, optimaal te betrekken. Dit houdt in dat aspecten als functioneel groen, de afwezigheid van storingsfactoren en geleiding geïntegreerd moeten worden.

Voor mitigatie en compensatie van rust-/voortplantingsplaatsen en functies die beïnvloed worden door geplande activiteiten, wordt beschreven welke maatregelen tijdelijk, permanent, experimenteel of bewezen effectief zijn.

Deze maatregelen worden geprioriteerd en gespecificeerd in welke situaties en onder welke voorwaarden ze ingezet worden.

E3. MONITORINGSPLAN

Monitoring speelt een cruciale rol om inzicht te krijgen in de ontwikkeling van populaties binnen het soortenmanagementplangebied en om de effectiviteit van uitgevoerde maatregelen te evalueren.

Evaluatie is belangrijk om tijdig in te kunnen grijpen bij onverwachte negatieve effecten op de beschermde soorten. Op basis van monitoringsresultaten kan het SMP worden aangepast, met inbegrip van de werkwijze en maatregelen.

Het plan moet ook rekening houden met veranderingen zoals de verplaatsing en vestiging van nieuwe soorten en functies. Indien nieuwe soorten zich aandienen, die niet in het SMP zijn opgenomen, dient het reguliere vergunningsaanvraagtraject voor beschermde soorten te volgen, of deze soorten in het plan op te nemen.

6.2 RANDVOORWAARDEN

Het SMP wordt opgebouwd aan de hand van de Handreiking soortmanagementplan (provincie Drenthe, 2024).

6.3 INHOUDSOPGAVE SMP

1. Inleiding
2. Reikwijdte SMP
3. Voorkomen onderzochte soorten (nulmeting resultaten)
4. Gemeentelijke ambitie
5. Maatregelenplan
6. Proces, rolverdeling en verantwoordelijkheden
7. Monitoringsplan
8. Natuurboekhouding
9. Juridisch kader

HOOFDSTUK 7:

VERGUNNINGSAANVRAAG

FASE F

7. VERGUNNINGSAANVRAAG

Dit hoofdstuk beschrijft de fase waarin de vergunningsaanvraag wordt voorbereid. Hiervoor wordt het SMP informeel doorgenomen met bevoegd gezag om het zo goed mogelijk aan te laten sluiten op de gestelde eisen. Vervolgens wordt het SMP definitief opgeleverd en de vergunningsaanvraag ingediend.

7.1 RANDVOORWAARDEN

Om in aanmerking te komen voor een gebiedsvergunning gelden de volgende randvoorwaarden:

Gebiedsgerichte benadering: de aanpak richt zich op specifieke gebieden binnen de gemeente, waarbij het gehele stedelijke gebied wordt meegenomen.

Omvang van het gebied: een SMP wordt idealiter opgesteld voor ten minste de hele bebouwde kom van een gemeente, zodat het een breed scala aan ruimtelijke ingrepen kan faciliteren.

Bescherming van meerdere soorten: het SMP dient gericht te zijn op de instandhouding van beschermde soorten binnen de gemeente, gebaseerd op ecologisch onderzoek.

Gedegen ecologisch onderzoek: voor het opstellen van een SMP is uitgebreid, jaarrond ecologisch onderzoek noodzakelijk om de aanwezige fauna in kaart te brengen. Dit onderzoek vormt de basis voor het plan en moet transparant en verifieerbaar zijn voor het bevoegd gezag.

Transparantie en verifieerbaarheid: het ecologisch onderzoek en de daarop gebaseerde maatregelen moeten duidelijk en controleerbaar zijn voor zowel het bevoegd gezag als de vergunningverlener.

Bijdrage aan instandhouding van soorten: het SMP moet maatregelen bevatten die bijdragen aan de bescherming en verbetering van de biodiversiteit, zodat de staat van instandhouding van de betrokken soorten gewaarborgd blijft of verbetert. Hiervoor mag worden afgeweken van de

gangbare onderzoeken die in het kader van reguliere vergunningen worden uitgevoerd.

Zeggenschap over ecologische relaties: de gemeente, als aanvrager van de vergunning, dient inzicht te hebben in de ecologische relaties binnen het gebied en moet de mogelijkheid hebben om hierop invloed uit te oefenen, bijvoorbeeld door eigendom of samenwerkingsafspraken met andere partijen.

Systematische monitoring: gedurende de looptijd van de gebiedsvergunning is het noodzakelijk om systematische monitoring uit te voeren om de effectiviteit van de genomen maatregelen te evalueren en indien nodig bij te sturen.

7.2 JURIDISCH KADER

Deze afwijkingsmogelijkheden zijn ook van belang voor gemeenten die het initiatief nemen om ruimte te bieden voor ontwikkelingen in gebieden waarvoor zij een globaal omgevingsplan vaststellen met het oog op organische groei en uitnodigingsplanologie. Onderdeel daarvan

kan een door de gemeente vast te stellen gebiedsgerichte aanpak en een SMP zijn. Provinciale staten kunnen op hun beurt de afwijkingsmogelijkheid van artikel 5.2, eerste lid, van de Omgevingswet toepassen op flora- en fauna-activiteiten die worden verricht op basis van een door de gemeente vastgesteld plan. Uiteraard moet daarbij vooraf voldoende zekerheid bestaan dat geen afbreuk wordt gedaan aan het streven naar een gunstige staat van instandhouding van de betrokken soorten. Daarnaast moeten de activiteiten noodzakelijk zijn met het oog op een aangewezen algemeen belang en mag er geen andere bevredigende oplossing bestaan.

Ook zullen gedeputeerde staten en, indien van toepassing, de bevoegde minister vooraf moeten instemmen met dit onderdeel van het plan. Zij zijn immers bevoegd tot het verlenen van een enkelvoudige omgevingsvergunning voor de betreffende flora- en fauna-activiteiten, dan wel tot instemming met het onderdeel van een meervoudige omgevingsvergunning dat daarop betrekking heeft.

[325222.pdf \(omgevingsweb.nl\)](#)

7.3 COMMUNICATIE EN VERGUNNINGSPROCES

De volgende personen zijn betrokken binnen het communicatie- en vergunningsproces:

Gemeente Coevorden: Luchel Timmer
Uitvoerende partij: nader te bepalen

LITERATUURLIJST

- BIJ12, 2023. Kennisdocument Huismus *Passer domesticus* versie 2.1. BIJ12 februari 2023.
- Hoksberg, E., Konings, M. en Driessen, C. 2024. Richtlijn Vleermuisonderzoek Grote Gebieden. Netwerk Groene Bureaus en Zoogdiervereniging, 10 oktober 2024.
- Kaales, M. 2018. *Handreiking Gebiedsontheffing voor beschermde soorten Noord-Brabant*. Provincie Noord-Brabant, mei 2018.
- Schoppers, J., Vogel, R., Wortelboer, R. en Roodbergen, M. 2023. Gebiedenprotocol Gierzwaluw. Sovon-rapport 2023/105. Sovon & Arcadis, Nijmegen.

GERAADPLEEGDE WEBSITES

- NDFF Verspreidingsatlas <https://www.verspreidingsatlas.nl> (geraadpleegd 11 januari 2024)
- Sovon Vogelonderzoek Nederland <https://www.sovon.nl>
- Zoogdiervereniging <https://www.zoogdiervereniging.nl>

BIJLAGE 1. VEREISTEN DESKUNDIGHEID VELDONDERZOEKERS

Er wordt onderscheid gemaakt tussen verschillende niveaus van deskundigheid en ervaring met het vleermuisonderzoek.

Junior

Vereisten deskundigheid:

- Heeft (nog) geen aantoonbare ervaring met vleermuisonderzoek.

Taken:

- Kan worden ingezet voor het tellen van uitvliegers van kraamverblijven.

Medior

Vereisten deskundigheid:

- Aantoonbare ervaring met vleermuisonderzoek naar de doelsoorten, heeft minimaal 20 onderzoeksrondes uitgevoerd conform het reguliere vleermuisprotocol;
- Aantoonbare kennis over de netwerkdynamiek, jaarcyclus, gedrag, landschapsgebruik en

habitatvoorkeuren van de te onderzoeken vleermuissoorten;

- Aantoonbare ervaring met het determineren van inheemse vleermuissoorten in het veld met behulp van vleermuisdetectoren (batdetectors).

Taken:

- Uitvoeren van veldonderzoek (onder leiding van een senior veldonderzoeker).

Senior

Vereisten deskundigheid:

- Aantoonbare ervaring met vleermuisonderzoek, minimaal 3 jaar werkzaam als ecologisch adviseur/veldmedewerker (bij een ecologisch adviesbureau) met als zwaartepunt (onderzoek naar) inheemse vleermuizen en heeft minimaal 20 onderzoeksrondes uitgevoerd conform het reguliere vleermuisprotocol;
- Aantoonbare kennis over de netwerkdynamiek, jaarcyclus, gedrag, landschapsgebruik en

habitatvoorkeuren van de te onderzoeken vleermuissoorten;

- Is in staat om een inschatting te maken van het landschapsgebruik door vleermuizen op grotere schaal;
- Aantoonbare ervaring met het determineren van inheemse vleermuissoorten in het veld met behulp van vleermuisdetectoren (batdetectors).

Taken:

- Het onderzoek zal altijd onder leiding gebeuren van een senior onderzoeker, welke verantwoordelijk is voor het coördineren en aansturen van onderzoeken;
- Uitvoeren veldonderzoek;
- Analyseren en beoordelen van geluidsopnames;
- De senior onderzoeker is tijdens de uitvoering van het onderzoek beschikbaar voor sturing, advies en de beantwoording van vragen.

BIJLAGE 2. REGISTRATIE VELDGEGEVENS

Per veldbezoek worden een aantal gegevens geregistreerd. Daarnaast is per soort ook van tevoren vastgelegd welke type waarnemingen worden ingevoerd.

Algemene bezoekgegevens

- Tijdstip (start- en eindtijd)
- Onderzoeker
- Weersomstandigheden (temperatuur, windkracht in Bft, bewolking en regen)

Vleermuizen

- Soort
- Tijdstip
- Aantallen
- Type waarneming: zomerverblijf, kraamverblijf, massawinterverblijf, paarterritorium, paarverblijf, vliegroute of foerageergebied
- Gedrag: invliegend, uitvliegend, zwermend, foeragerend of passerend
- Omschrijving van een exacte locatie van de (ingang van) het verblijf op het gebouw

- Locatie (coördinaten)
- Onderzoeker

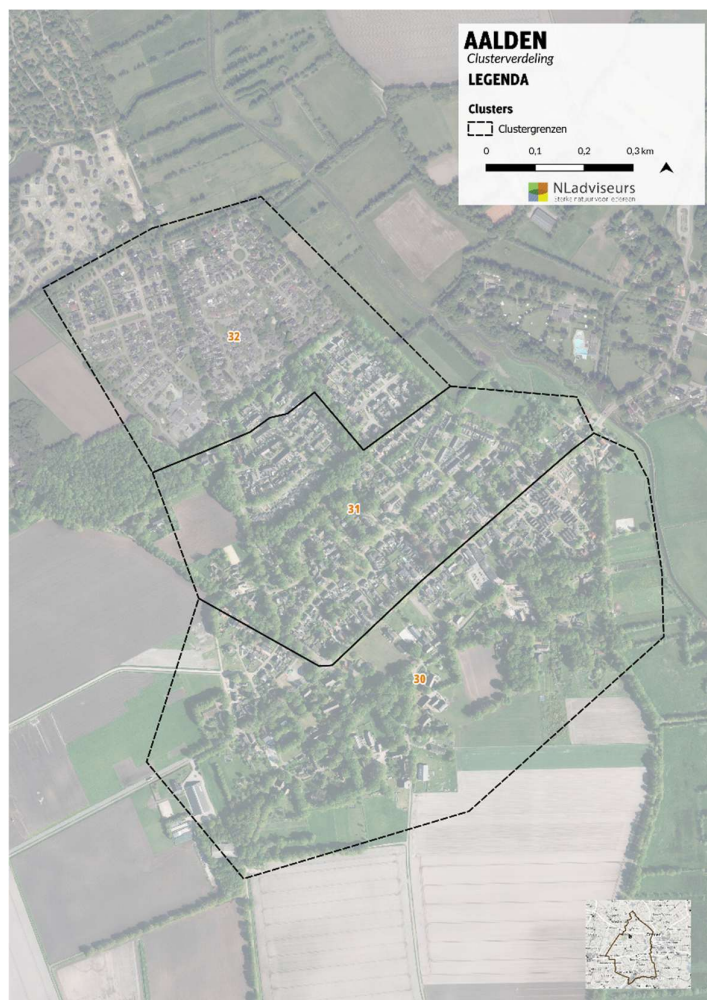
Gierzwaluw

- Tijdstip van waarneming
- Onderzoeker
- Locatie (coördinaten)
- Aantallen
- Gedrag: laag gierend, hoog gierend, nestindicatief gedrag, invliegend, uitvliegend, aantikkend, roepende jongen, aanwezigheid poepsporen
- Omschrijving van een exacte locatie van de ingang van het nest

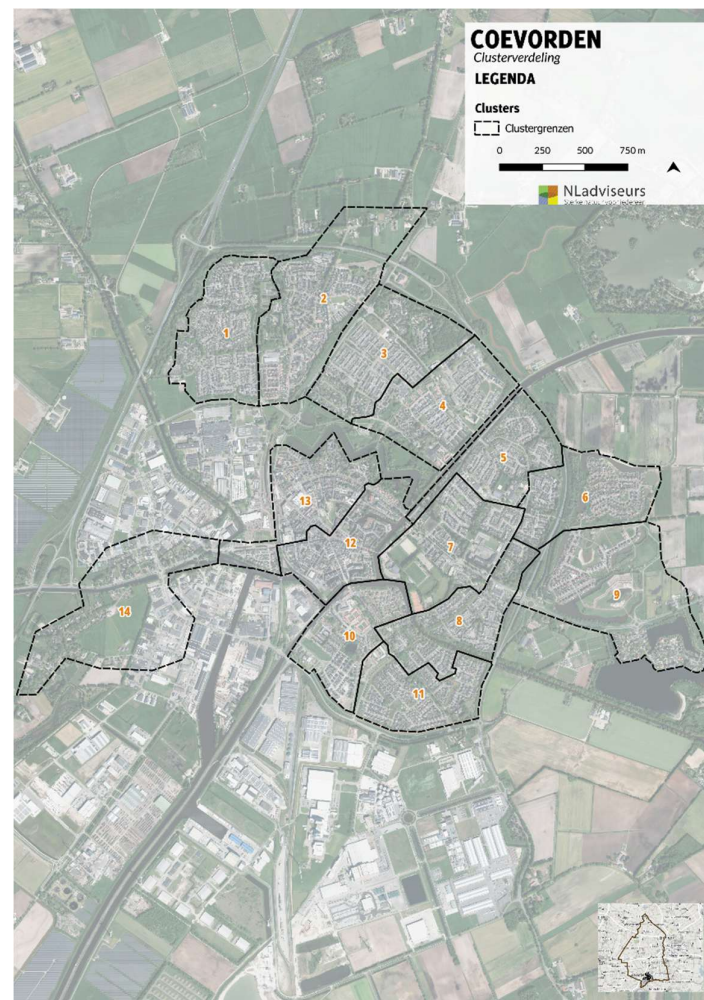
Huismus

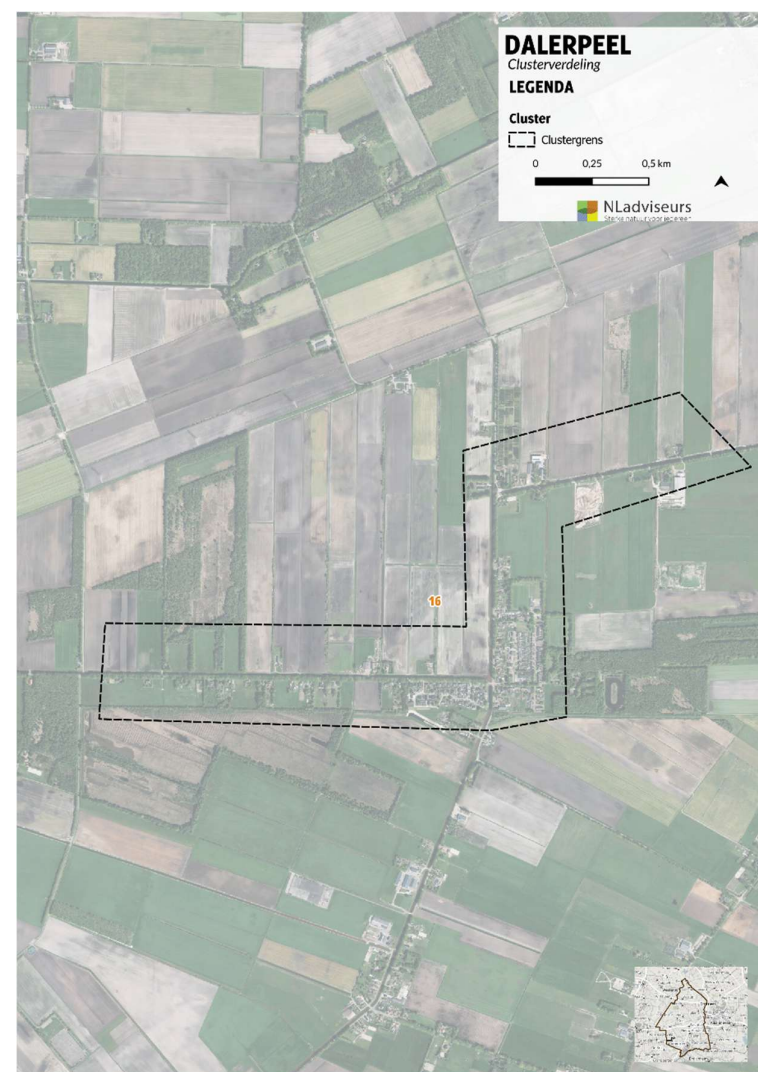
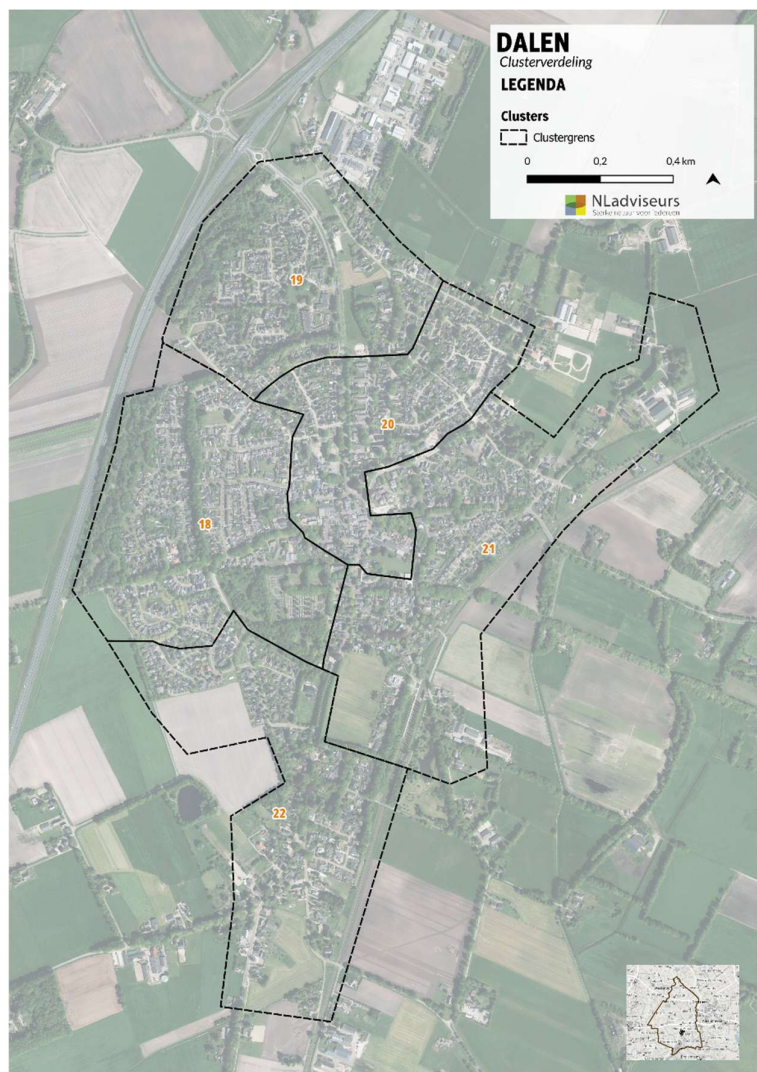
- Tijdstip van waarneming
- Onderzoeker
- Locatie (coördinaten)
- Aantallen
- Gedrag: nestindicatief gedrag, bezoek aan nestlocatie, balts, roepend mannetje, aanwezigheid man en vrouw, roepende jongen etc.
- Omschrijving van een exacte locatie van de ingang van het nest

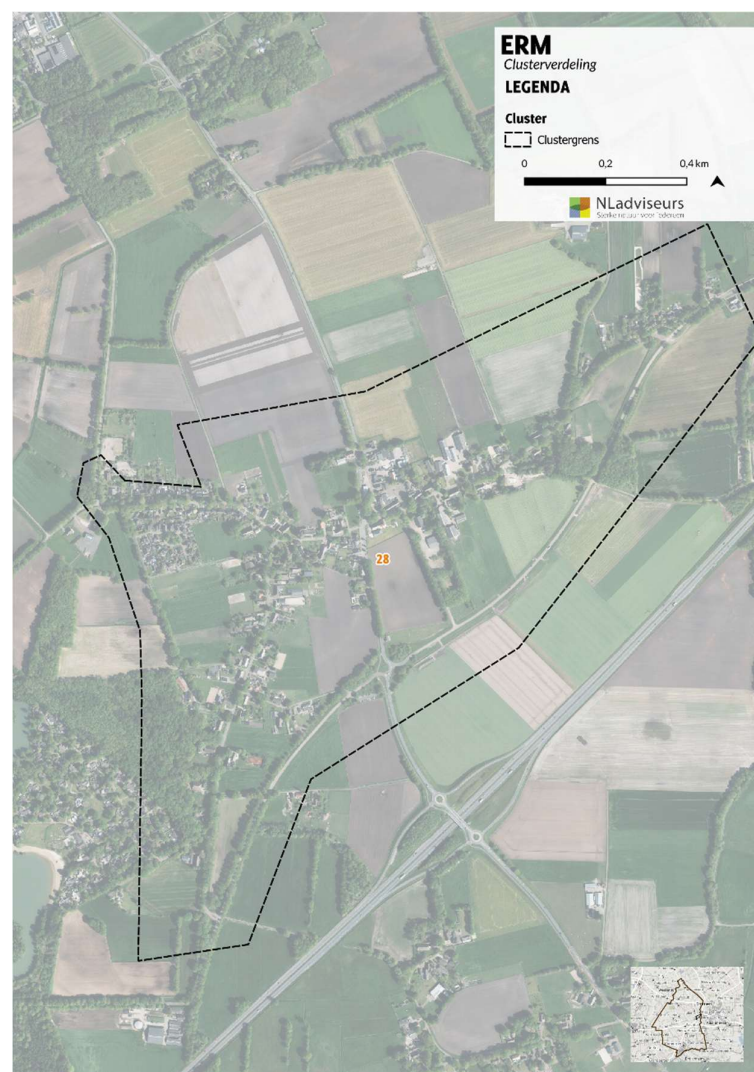
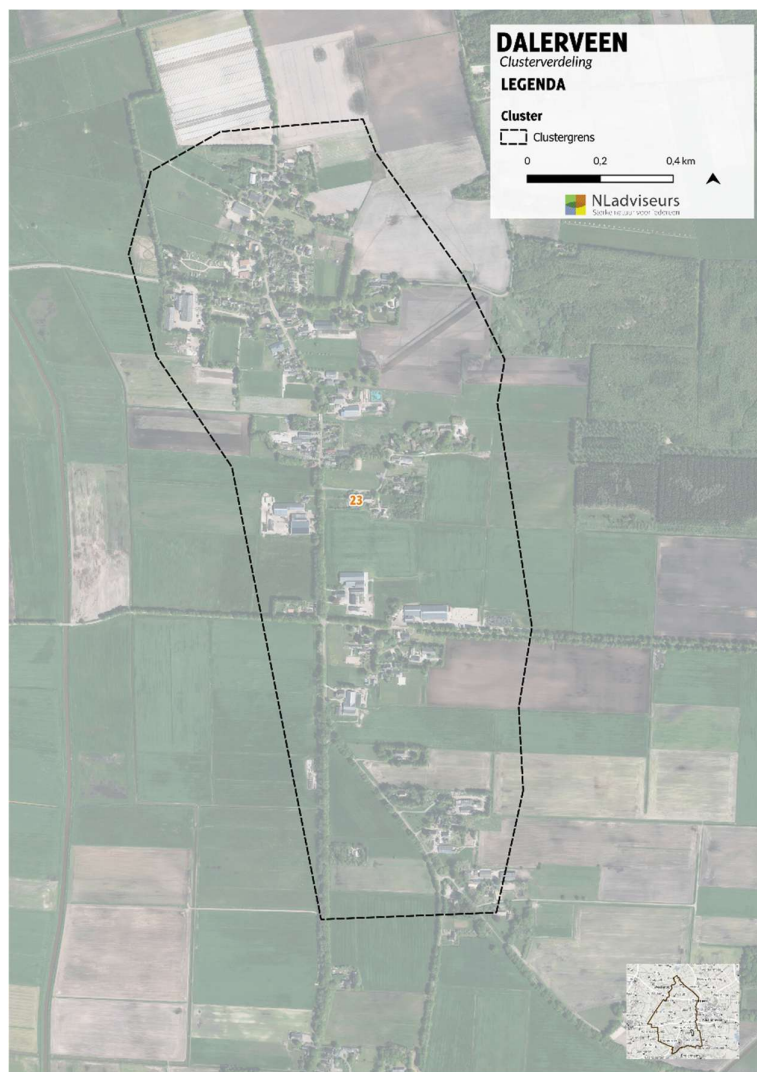
BIJLAGE 3. DEELGEBIEDEN VLEERMUIZEN

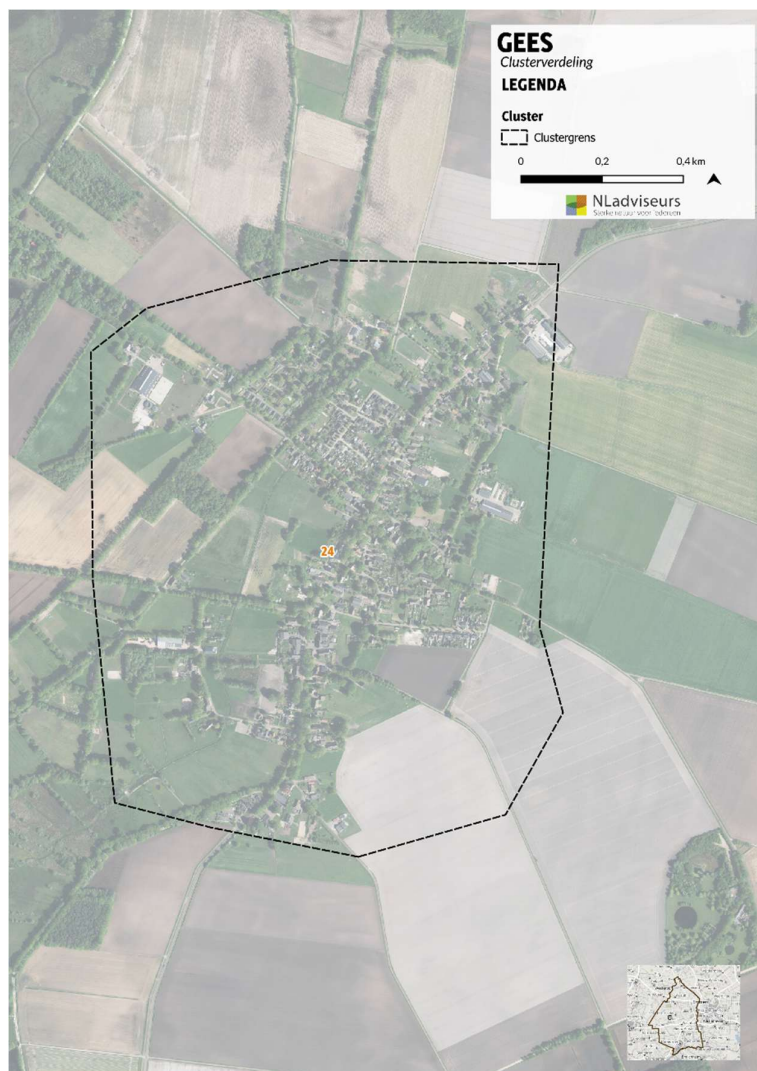

PLAN VAN AANPAK SOORTMANAGEMENTPLAN GEMEENTE COEVORDEN

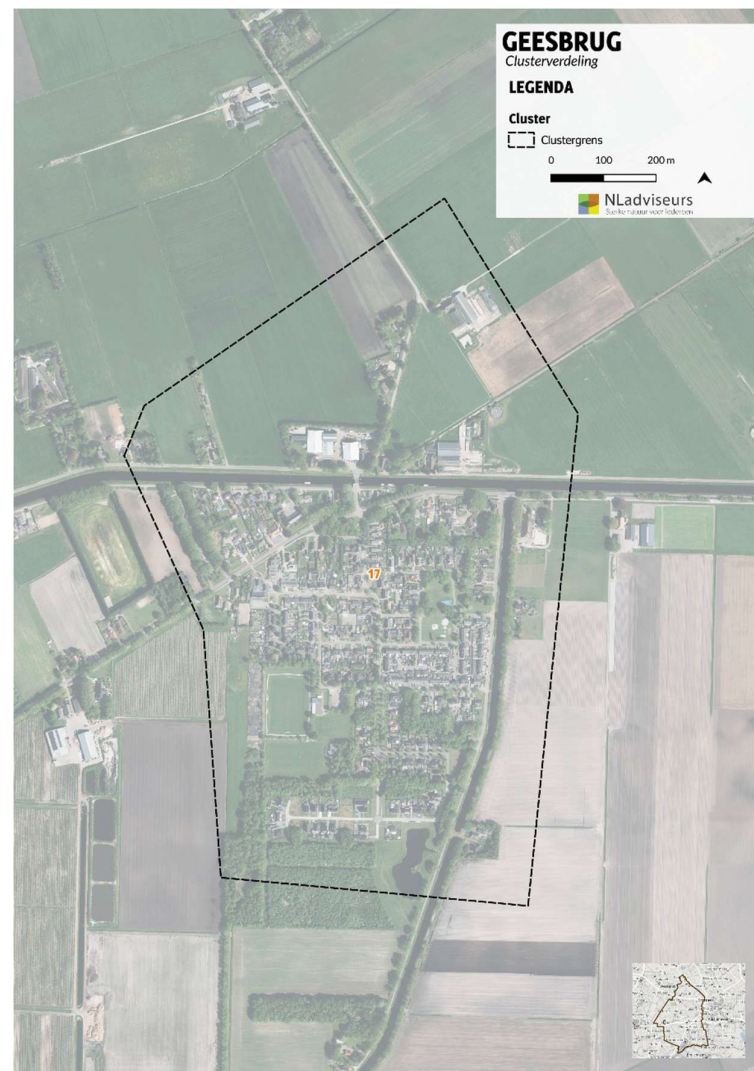

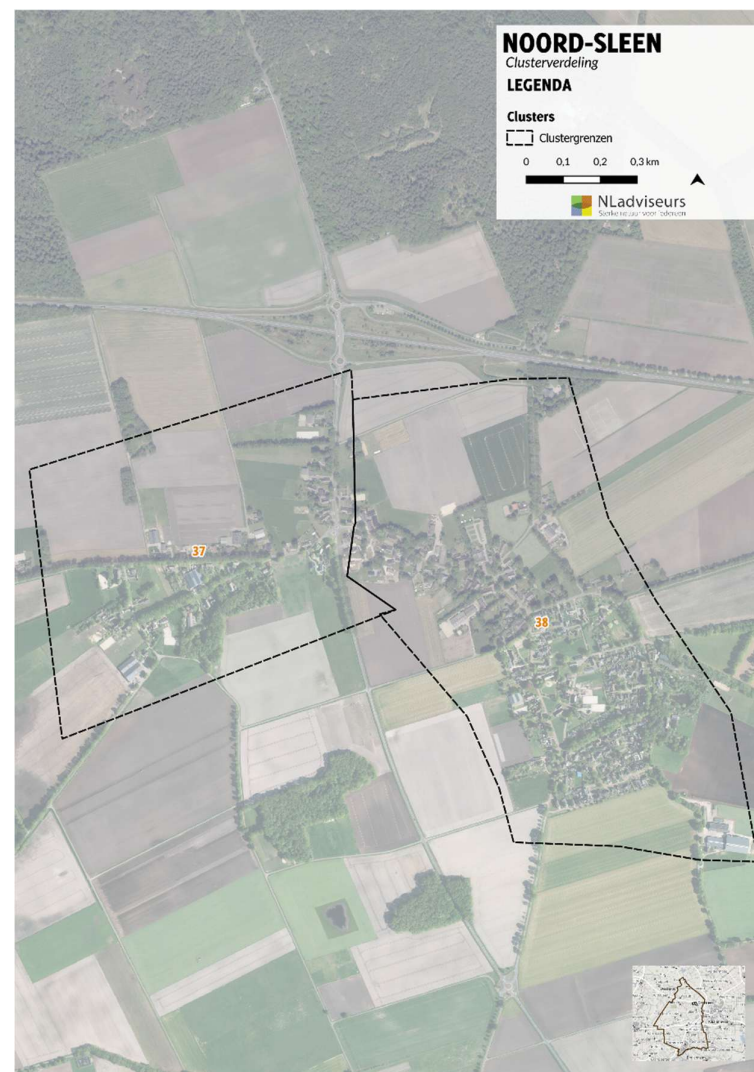
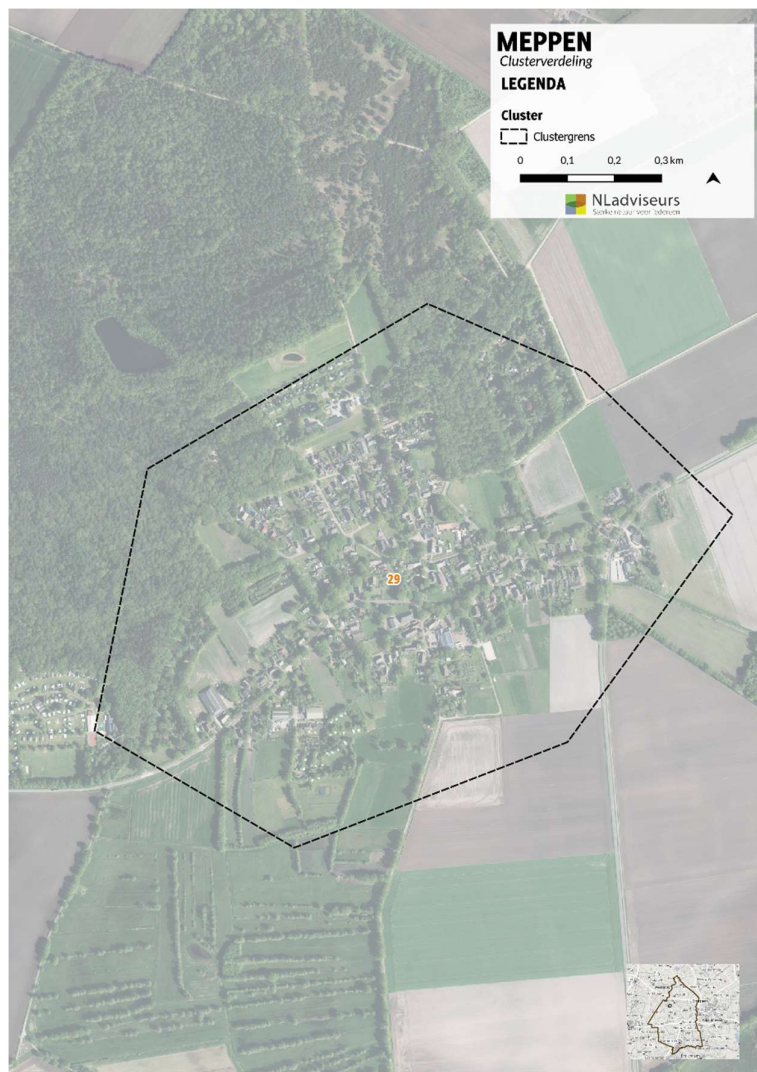

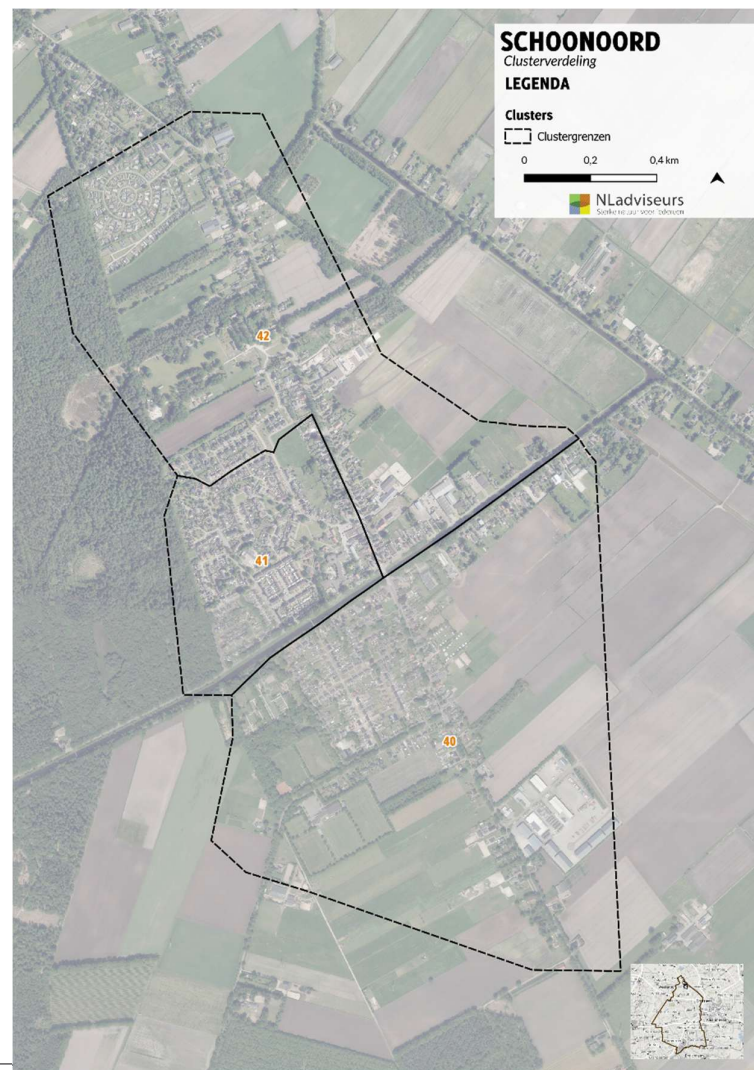
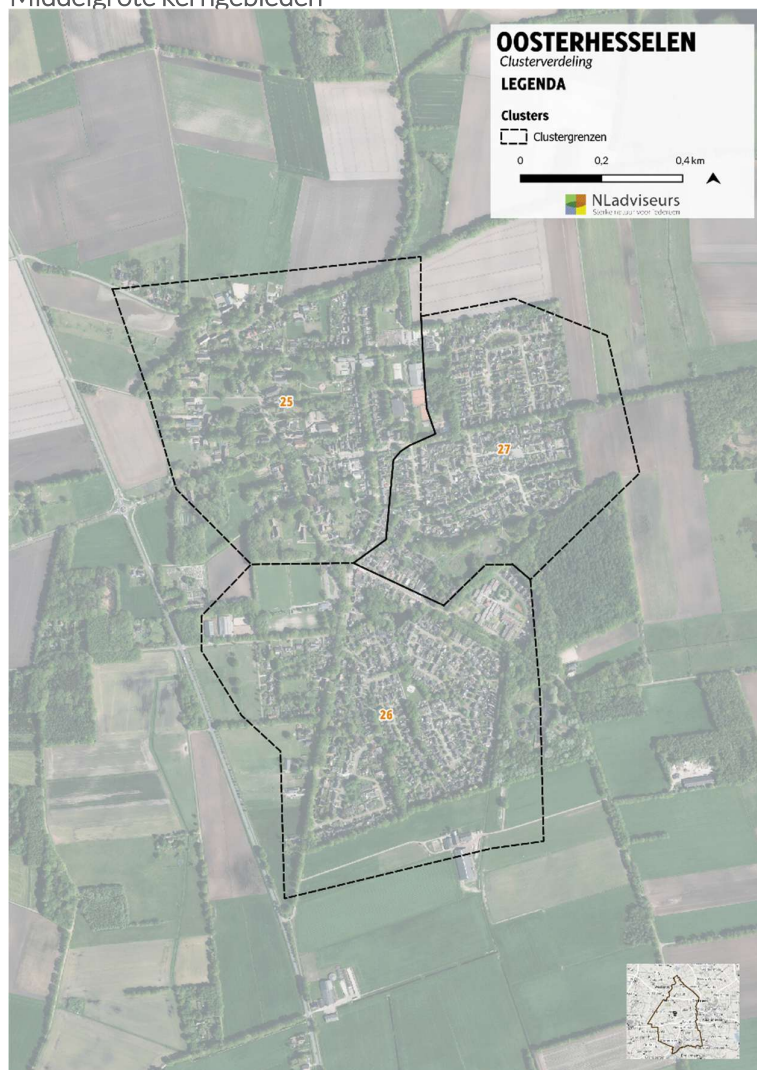

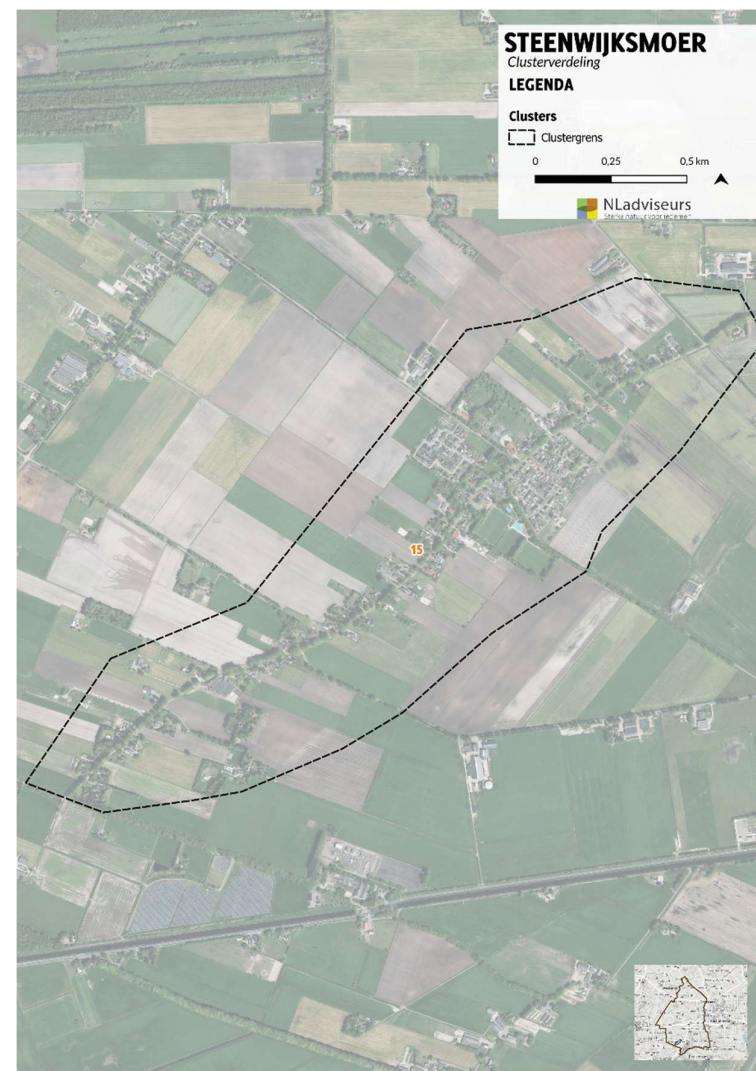
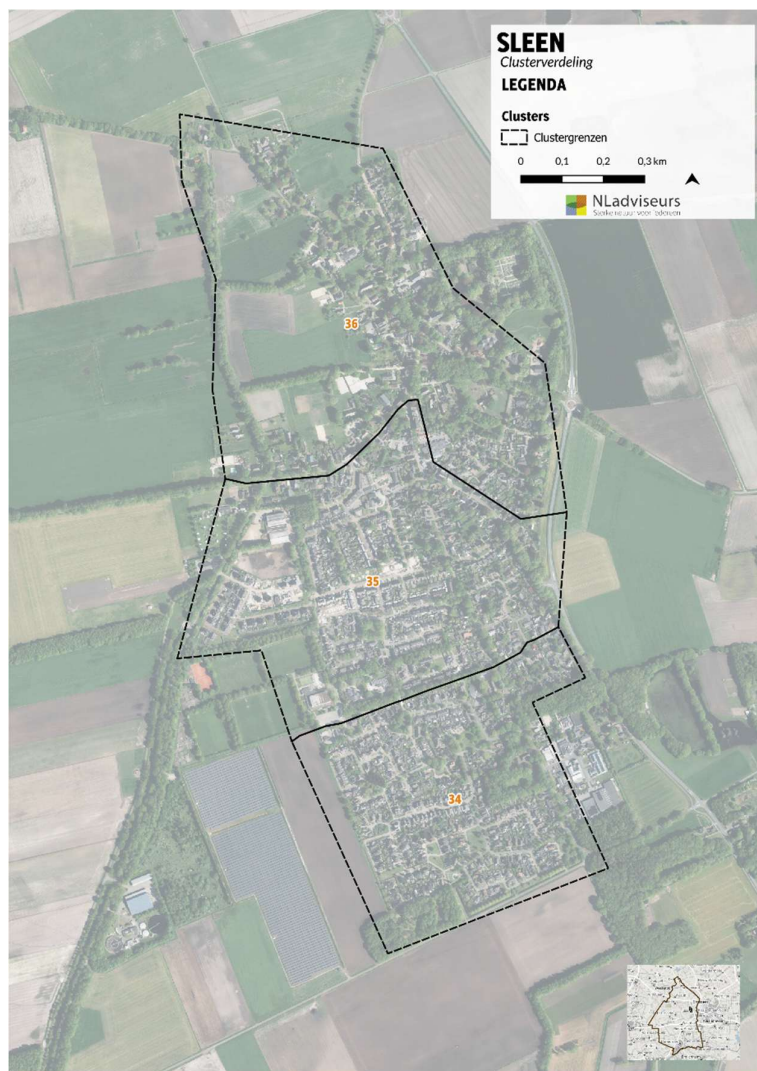
PLAN VAN AANPAK SOORTMANAGEMENTPLAN GEMEENTE COEVORDEN

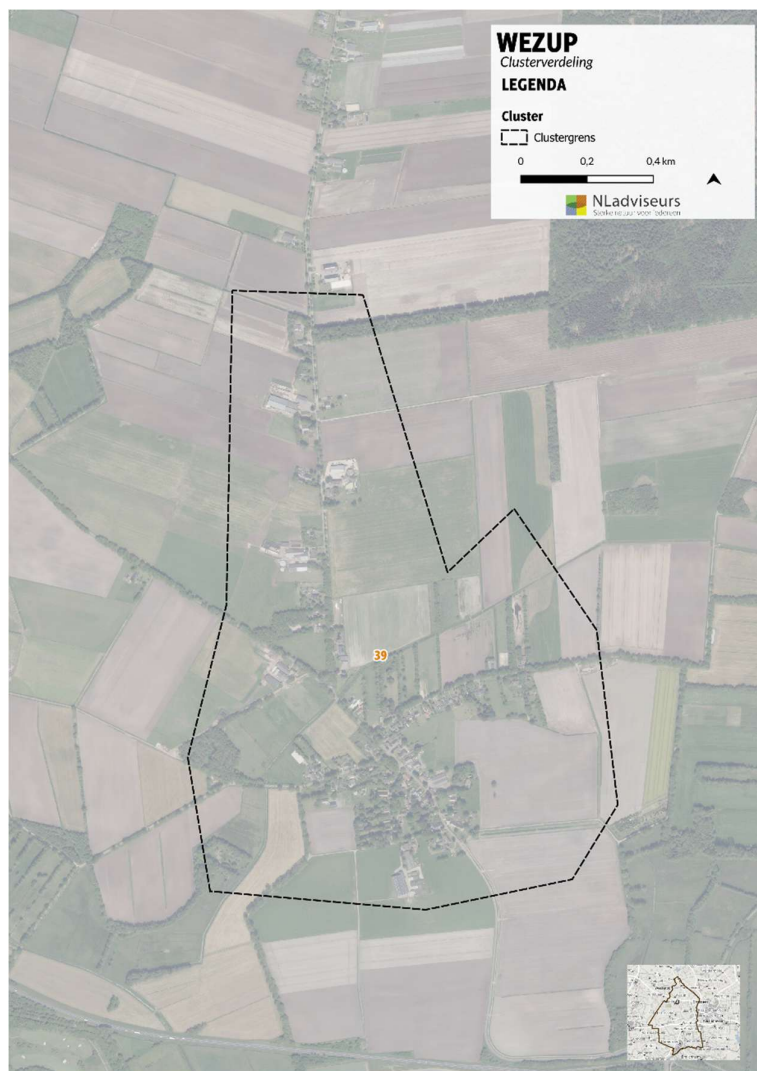

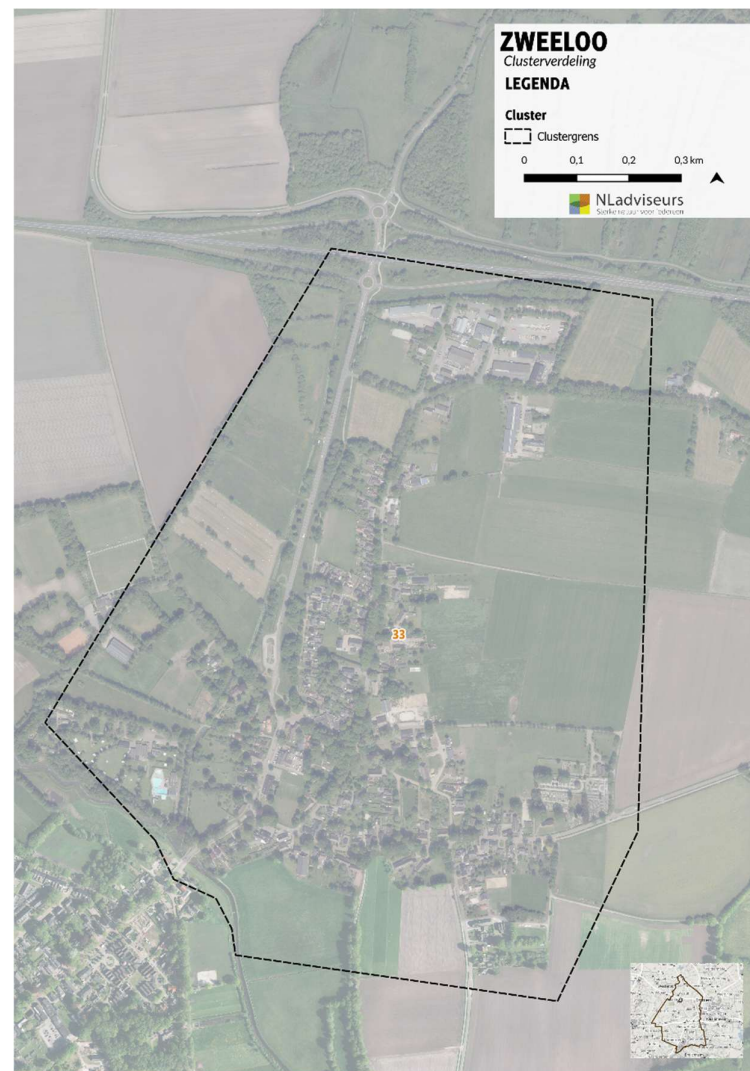
Middelgrote kerngebieden

PLAN VAN AANPAK SOORTMANAGEMENTPLAN GEMEENTE COEVORDEN

BIJLAGE 4. METHODIEK ANALYSE MASSAWINTERVERBLIJVEN

Om te komen tot een selectie van panden die potentieel geschikt zijn als massawinterverblijf voor een gewone dwergvleermuis is de onderstaande methodiek toegepast. Voor een groot deel is deze methodiek gebaseerd op het artikel “een methode voor actief onderzoek naar massawinterverblijfplaatsen van de dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) in de stedelijke omgeving” verschenen in de Lutra in 2022 geschreven door onder meer E. Jansen, E. Korsten, M. Schillemans, M. Boonman & H. Limpens werkzaam bij onder meer de Vliegend Goed, Zoogdiervereniging en Bureau Waardenburg.

Op basis van dit artikel is een aantal indicatoren onderkend die een gebouw of pand aantrekkelijker kunnen maken dan andere gebouwen. Ook is het van belang dat bruikbare gegevens beschikbaar zijn. Daarom zijn in deze methodiek de volgende indicatoren gebruikt:

- Warmteprofiel op basis van het energielabel
- Bouwjaar op basis van de basisadministratie gemeenten (BAG)
- Hoogte ten opzichte van de omliggende gebouwen (BAG3D)
- Gebruiksdoel (BAG)
- Aantal verblijfsobjecten (adressen) in een pand (BAG)
- Oppervlakte pand (BAG)
- Hoogte pand (BAG3D)

Brondata

- BAG (<https://service.pdok.nl/lv/bag/atom/bag.xml>)
- BAG3D (Lagen Pand & LoD22 2d) (<https://3dbag.nl/nl/download>)
- Gemeentegrens (<https://www.pdok.nl/ogc-webservices/-/article/cbs-gebiedsindelingen>)
- Energielabels (Gemeente of <https://www.ep-online.nl>)

Tooling

- GIS (QGIS / ArcGIS Pro)
- R

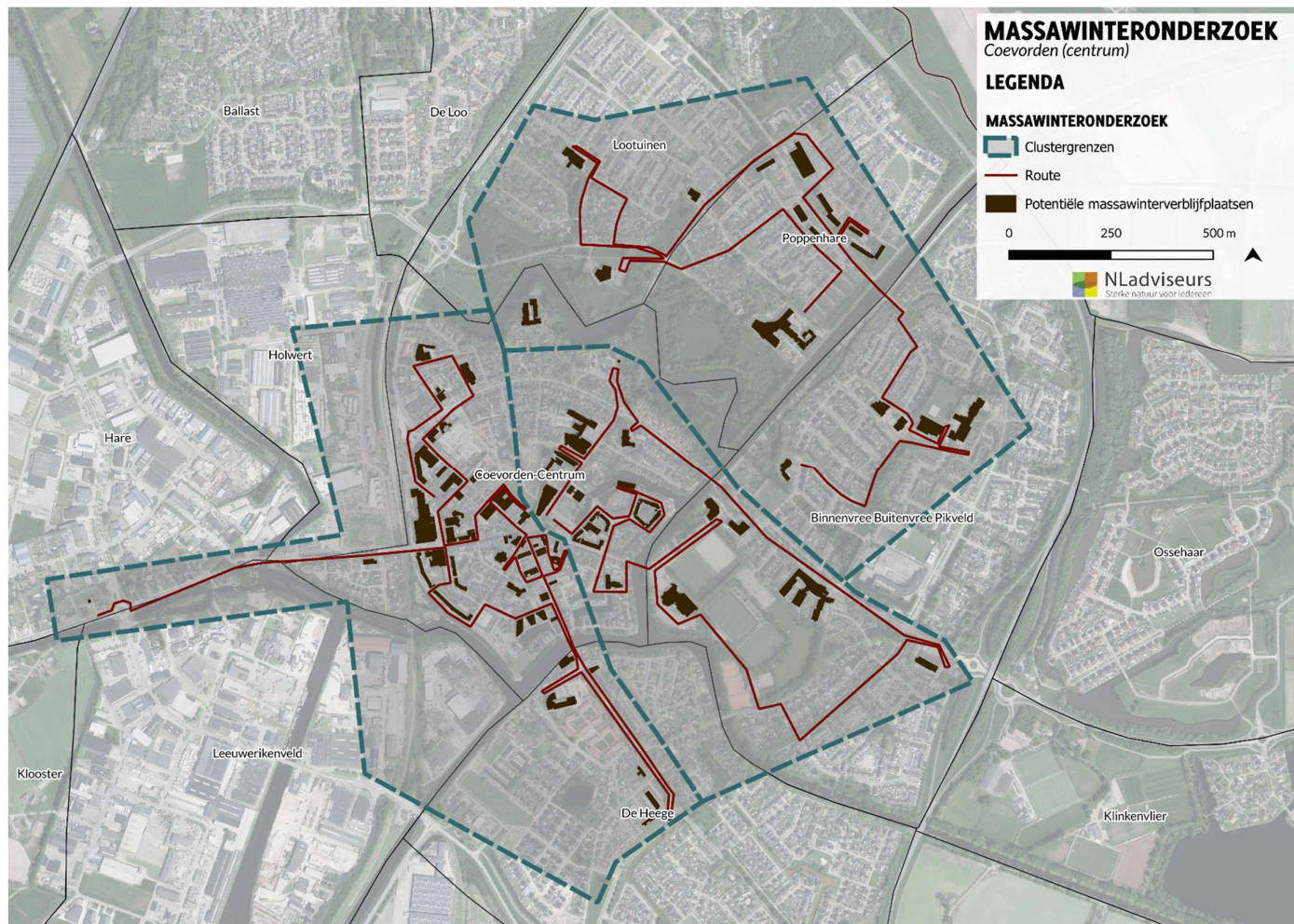
Methodiek

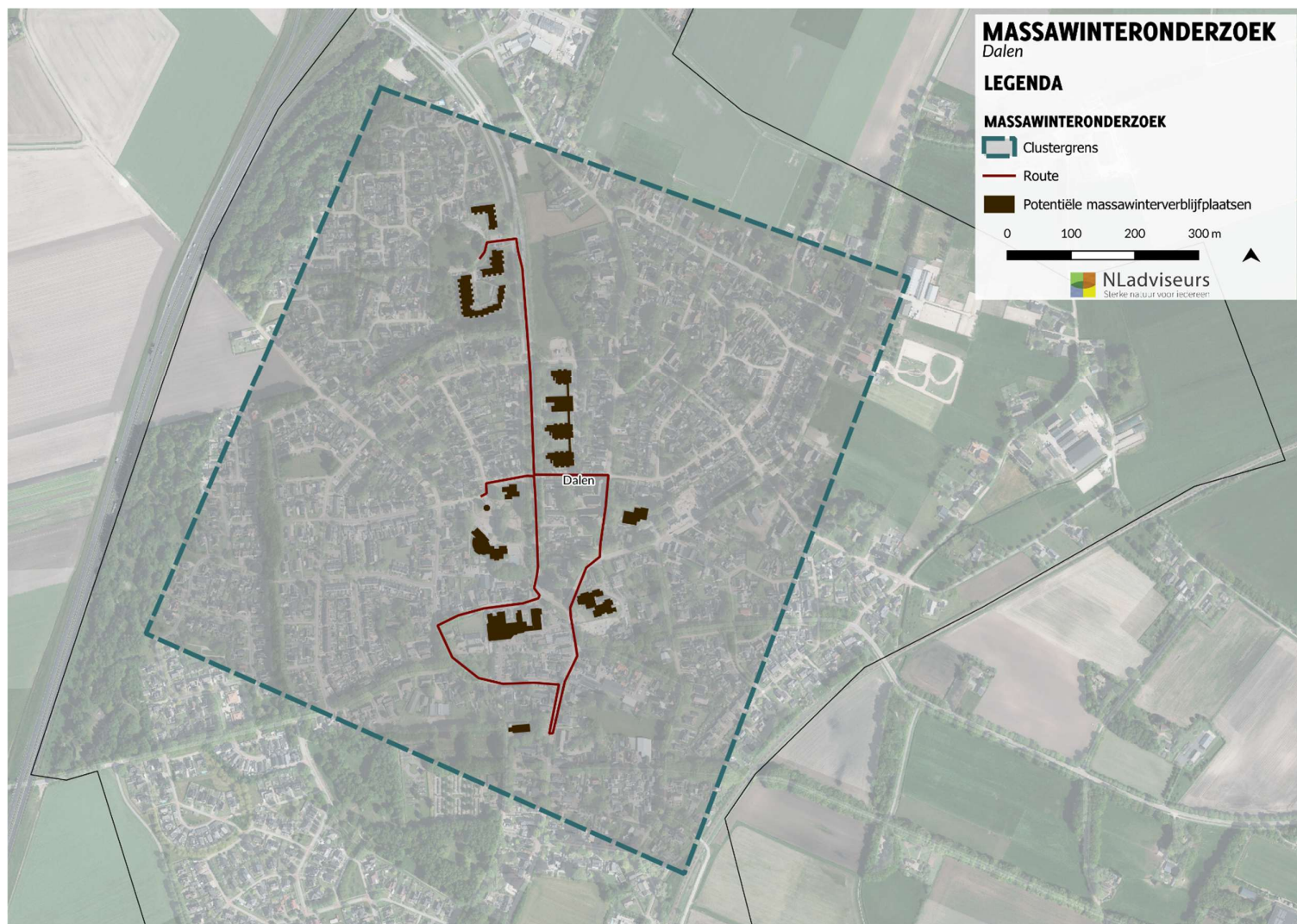
1. Databewerkingen (GIS en/of R)

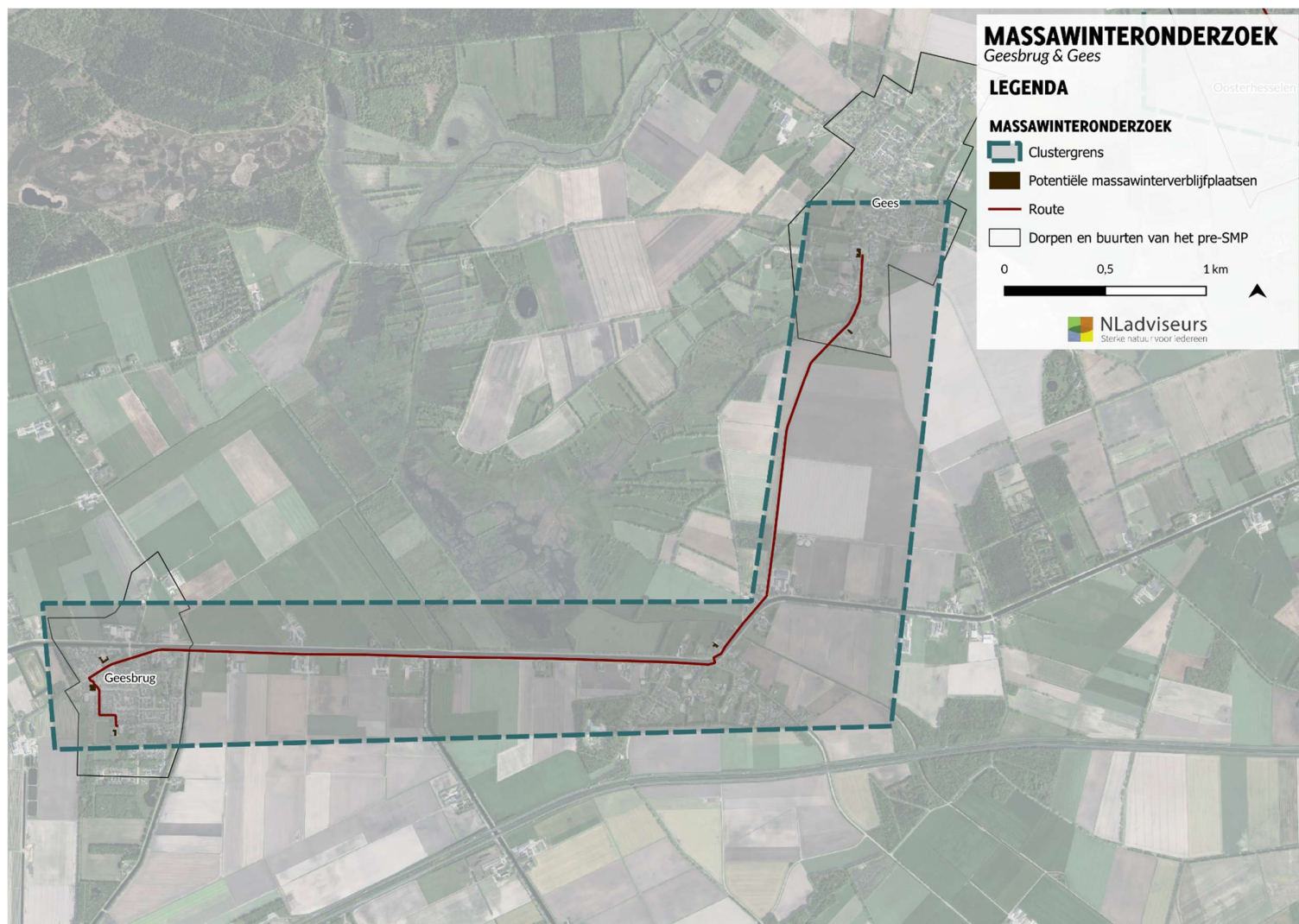
Creëren bestand met alle panden in het projectgebied.

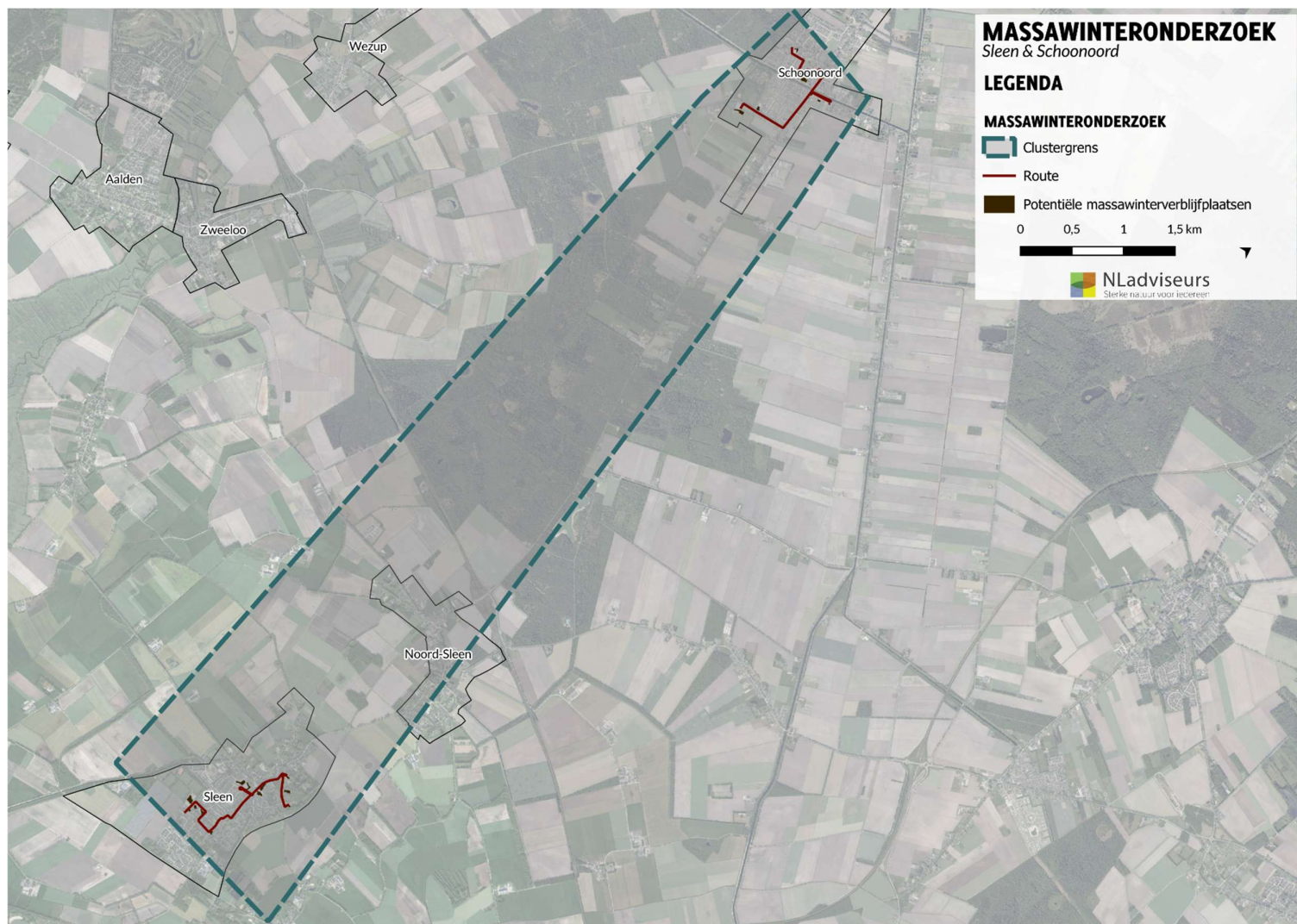
1. Met behulp van de gemeentegrens (CBS bestand) worden alle relevante panden in het BAG bestand uitgesneden.
 2. Met behulp van het bestand uit stap 1 wordt verder een nieuw bestand gemaakt met de top 10 van de dichtstbijzijnde panden (QGIS: Distance Matrix). Dit levert per pand 10 rijen op met hierin de kolommen pandID (bron), pandID (doel) en afstand tussen de twee panden.
 3. Het bestand uit stap 1 wordt verder verrijkt met:
 - a. Pandgegevens en hoogtegegevens van de delen van het pand op basis van BAG3D. Hierbij wordt de kaartlagen “Panden” en “Level of Detail 2.2 2D” (LoD 2.2 2D) gehanteerd.
 - b. met energielabels van de verschillende verblijfsobjecten in het pand.
 4. Door het bestand uit stap 2 te verbinden met het bestand uit stap 3 kunnen de volgende gegevens per pandID(bron) berekend worden:
 - a. gemiddelde maximale hoogte top 10 panden
 - b. gemiddelde afstand top 10 panden (optioneel, vooral relevant voor buitengebieden)
- NB Verbinden m.b.v. left join: bestand2.pandID(doel)=bestand1.pandID*
5. Tot slot wordt de hoogte van het pand ten opzichte van de tien dichtstbijzijnde panden berekend. Hiervoor wordt de pandhoogte afgezet tegen de gemiddelde maximale hoogte van deze tien panden.

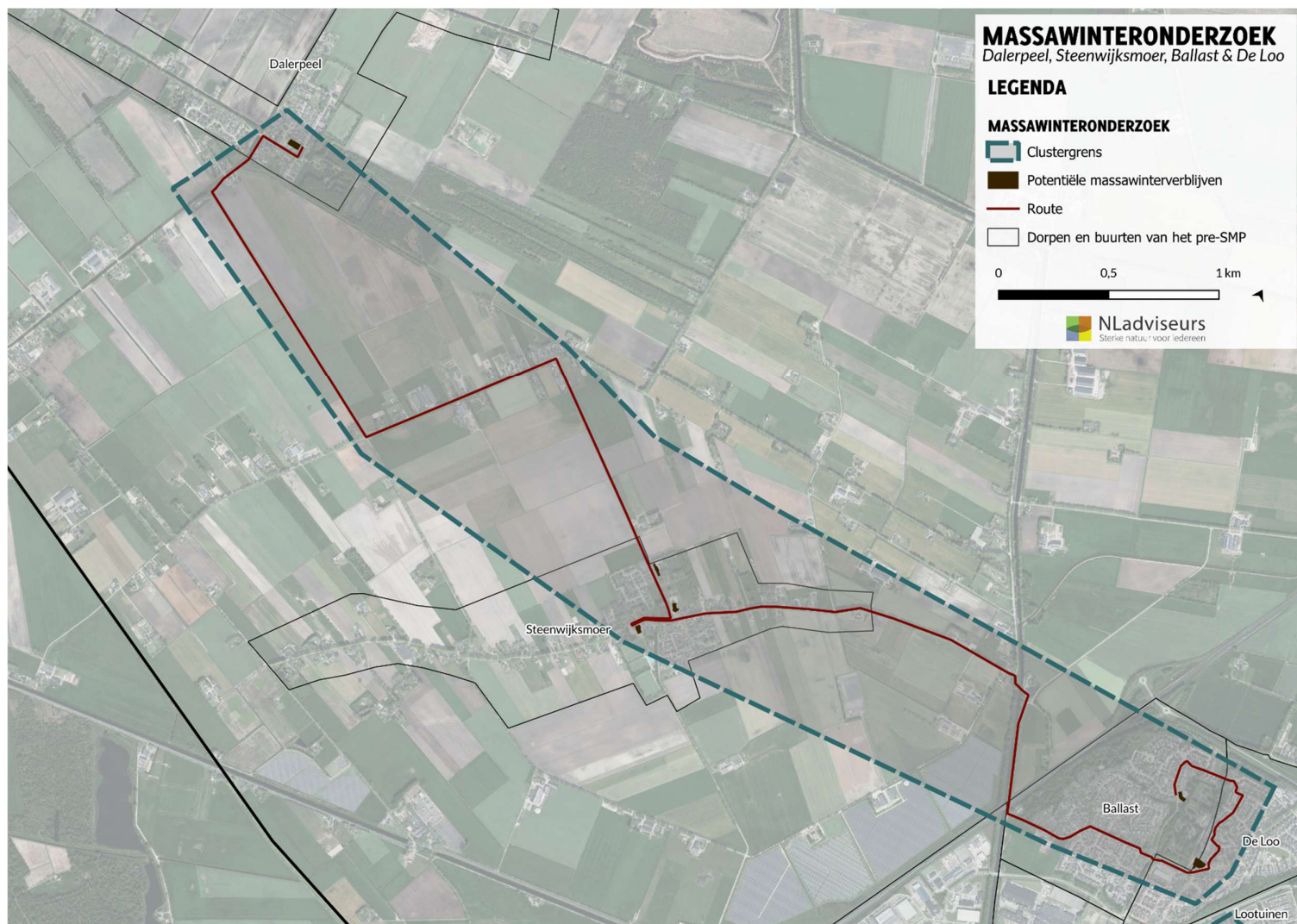
BIJLAGE 5. CLUSTERS EN FIETSROUTES VOOR MASSAWINTERONDERZOEK

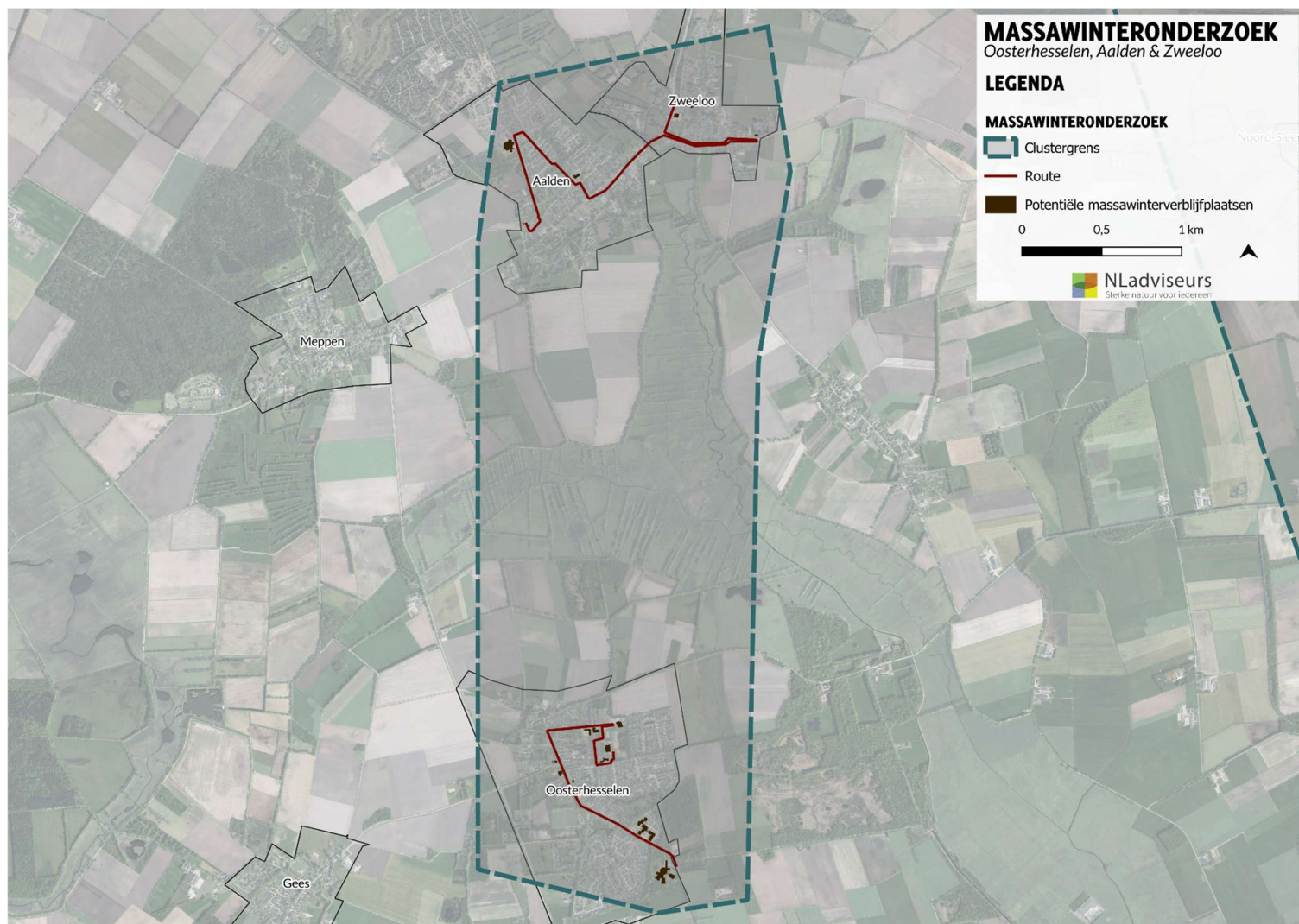

BIJLAGE 6. METHODIEK GEBOUWSELECTIE GEWONE GROOTOORVLEERMUIS

Bepaling potentieel geschikte gebouwen voor gewone grootoorvleermuis

Gebruikte data

- Alle gebouwen binnen de gemeente en de daarbij behorende informatie;
- Alle woningen binnen de gemeente en de daarbij behorende informatie;
- Isolatieprofielen (energielabels) van gebouwen.

Criteria voor de bepaling van de geschiktheid van een gebouw

1. Gebruiksfunctie: speciaal;
2. Isolatieprofiel: C tot en met F;
3. Bouwjaar: 1970 of ouder;
4. Dakprofiel: hellend;
5. Oppervlakte van het gebouw: ten minste 100 m².

Procesbeschrijving

1. **Speciale gebruiksfunctie:** uit het totale gebouwenbestand van de gemeente worden alle gebouwen met een niet-speciale gebruiksfunctie gefilterd. Woningen en winkels worden als ongeschikt beschouwd.
 - Resultaat van de selectie: alle gebouwen binnen de gemeente met een 'speciale' gebruiksfunctie.
2. **Isolatieprofiel:** aan de hand van de door de gemeente aangeleverde isolatieprofielen worden de gebouwen met een speciale gebruiksfunctie gefilterd op hun ligging binnen de isolatieprofielen. Gebouwen met profiel A of B worden als ongeschikt beschouwd; gebouwen met profiel C tot en met F zijn potentieel geschikt.
 - Resultaat van de selectie: alle gebouwen met een speciale gebruiksfunctie en energielabel C, D, E of F.
3. **Bouwjaar:** de overgebleven gebouwen worden gefilterd op bouwjaar. Alleen gebouwen uit 1970 of ouder worden potentieel geschikt geacht.

- Resultaat van de selectie: gebouwen met een speciale gebruiksfunctie, energielabel C tot en met F en een bouwjaar van 1970 of ouder.

4. **Dakprofiel**: een gebouw is alleen geschikt wanneer het een hellend dak heeft. Gebouwen zonder hellend dakprofiel worden uit de selectie verwijderd.

- Resultaat van de selectie: gebouwen met een speciale gebruiksfunctie, energielabel C tot en met F, een bouwjaar van 1970 of ouder en een hellend dak.

Tussenresultaat

AANTAL gebouwen voldoen aan de bovenstaande criteria.

AANTAL van deze gebouwen betreft echter kleine schuurtjes in achtertuinen of andere zeer kleine gebouwen met een ondersteunende functie bij woningen. Hoewel deze gebouwen zelf niet als woning worden gebruikt, zijn zij onlosmakelijk verbonden met de woonfunctie.

De omvang en het gebruik maken deze gebouwen ongeschikt binnen deze selectiemethodiek. Om deze gebouwen uit de selectie te filteren, wordt criterium 5 toegepast.

5. **Grootte van het gebouw**: alle gebouwen met een oppervlakte kleiner dan 100 m² worden uit de selectie verwijderd.

- Resultaat van de selectie: gebouwen met een speciale gebruiksfunctie, energielabel C tot en met F, een bouwjaar van 1970 of ouder, een hellend dak en een oppervlakte van ten minste 100 m².

Eindresultaat

AANTAL gebouwen verspreid over de gemeente bieden potentieel een geschikt verblijf voor gewone grootoorvleermuis. Deze gebouwen worden tijdens een zolderbezoek visueel beoordeeld. Daarbij wordt vastgesteld of het gebouw potentieel geschikt is, of een verblijfplaats aanwezig is, of dat het gebouw bij nadere beoordeling alsnog ongeschikt blijkt.

NLadviseurs

Sterke natuur voor iedereen